

645 /
15823

საქართველოს
ბიბლიოთეკა

საქართველოს პენი

ISSN 0821-1509

5
1982

70

„საქართველოს კალი“

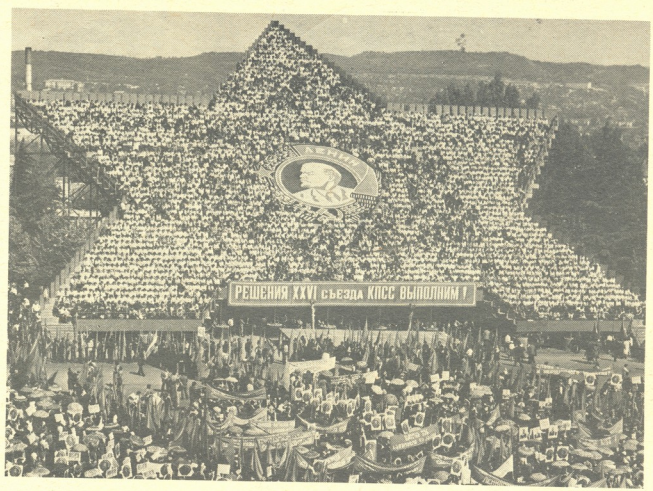
საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის უოველთაფური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხატვრულ-ლიტერატურული ჟურნალი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический и художественно-литературный журнал ЦК КП Грузии.

17486

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბ რ ძ ა ნ ე ბ უ ლ ე ბ ა

ქალაქ თბილისის ლენინის ორდენით დაჯილდოების შესახებ

რემონტის მშრომლები, საპროფკონსო საბჭოთა ხალხთა უმაღლესი საბჭოს დახმარებით დაჯილდოების, 1941-1945 წლების დიდ სამამულო ომში მონაწილეობის და მშრომლობის გამოწვევებით უმაღლესი ორდენით დაჯილდოებისა და ქალაქის მშრომელთა მიერ სამუშაო და კულტურულ მშენებლობაში მიღწეული წარმატებებისათვის ქალაქი თბილისი დაჯილდოვდეს ლენინის ორდენით.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე **ლ. ბრეჟნევი**

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი **მ. მიხრობაძე**

მოსამკვი, ქრემლი.

1982 წლის 27 აპრილი.

მ ი უ ლ რ ე ნ ი მ ი კ ა ვ ა ლ ე ბ ა ე :

ჩამომდგარა დღე-ნათელი,
რას გვახარებ ოქროს ჩიტო? —
ჩვენს საყვარელ საქართველოს
მოულოცე დიდი ჯილდო!

გერევიის ოდით
სიყვარულის დღესასწაულს!

შრომის ფრონტი,
გარჯის ფრონტი
დარაზმულა ათასებად,
გერევიოდა და

მოგვდგამს ოდით
ნამდვილ სიტყვის განადგობა.
საქართველოს მზესთან მოდით,
მოულოცეთ ამადღება!

ნაწი-პილასონია

საბჭოთა კავშირის
პრეზიდიუმის

სსრ კავშირის
შეშენის
60 წელი

СОВЕТСКИЯ ЖЕНЩИНА

„სიკვებისკანა შეშენისას“ ფურცლებზე

მჯანის ზეიმი ქრთვობკიწი

ასეთი რამ არასდროს მომხდარა: უურნაღისტიბი „ოჯახის ზეიმი“ მიგვიწვიეს, ზეიმიზე, რომელსაც შაბათ-კვირას მთელი ქალაქი აღნიშნავს დიახ, დიახ, მთელი ქალაქი, ამ ქალაქს კროპოტკინი ჰქვია და დალოცვლ საშხრეთკრანსოდარის ოღქში მდებარეობს; მისი მოსახლეობა 72 ათას კაცს ითვლის, ჯერა რომ ამ ზეიმით ცხოვრობს, ყვე დეც საღაღრის ბაქანზე ვრქმუნდებით, საღაც თვალში გეცემათ საზეიმო ემბღემა, რომელზეც დედა, მამა და შვილია გამოსახული, ზღვა ყვაილები, მიღოცები, აღჯაკები და ტრანსპარანტები, რომლებითაც მთლად გადაჭედილია ცენტრალური ქუჩა. აივნები და სახლის ფასადები აქრულეებულია ოჯახურ თემებზე შერულეებული იუმორისტული ნახატებითა და მინი-პლაკატებით, რომლებზეც ცხოვრებისეული ბრწული ზრებია გამოქმული: „საღაც სიყვარული სუფევს, მწუხარება ფეხს ვერ იყიდებს“, „კეთილ ცოლთან კი-

რი გინახევრდება, კვიან ცოლთან — გიიოღდება“ (კარგი ყურით გაიგონეთ, გოგოებო!) „თუ ცოლ-ქმარი ტბილად ცხოვრობს, განძი რა მაქნისია“. აი, საქმიანი რჩევა სიძებეს: „თუ დაძაბუნებისა გეშინია?? სიღღღღს ხშირად შეტყვიარე ზოღღღ „ვაშა!“ სამართალი მოითხოვს აღენიშნოთ, ყველა სახლი გულღღად გეხვრეებს: „ქანი მოგცეთ, დედა-თილ-სიღღღღებო!“ დედათილ-სიღღღღებმა ნამღვლიად დააფასეს ეს სურვილები და გამოხმამურნენ კიდევ, მაგრამ ამაზე შემღეგ...

მოიცათ, ყველაფერი გერ ანტურაჟია, ოტომიზმის, მხიარულების გამოშხატეული ანტურაჟი. მისი აღწერა კიდევ შეიძლება, მაგრამ აი თავად ზეიმის, ათობით მხიარული, მეტად ღინამიური და სხვადასხვაგვარი ამბების მოყოლა კი იოლი არ გეგონოთ.

დღესასწაული დაიწყო შაბათს, თეატრალიზებული მიტინგით, ცენტრალურ მოედანზე შეკრებითი ათ-

ასობით აღამიანი პატის მიაგებდა მრავალშვილიან ოჯახებს. მშრომელთა დინასტიებსა და ოქროსა და ვერცხლის იუბილარებს, რომლებითაც აგრერიგად ამაჟობს ქალაქი. მოღიღღენ ეს დიდებული აღამიანები, აღღღღებული, ბედნიერი და მოაცილებლად მქუხარე ტაში, ზღვა ყვაილები და მაინც, ყველაზე ბედნიერი ამ დღეს სამი ახალდაქორწინებული წყვილი იყო. თეთრ ფრინველების საღარ პატარძლებსა და მოზეიმე ნეფებს მთელი ქალაქი უსურვებდა ნანგრძღვ — ოჯახურ ბედნიერებას, ჩუქნიდა ღიმოსს, სითბოს, ყვაი-ათებს... რა ყუთინთ შეეგება მრავალათასიანი მოედანი მაგნიტოფირზე ჩაწერილ საქია თანამემამულეთა — ახალშობილთა პირველ ყვირილს...

ზეიმიზე ყველამ თავისი რაღაც გამოიტანა: უჩვეუნდღენ მოღღღს, ახალ ვარცხნილობას, მეუყვაილებს, მეგობრტნებებს, მეგობლებს, მეუფეებებს, მოხადირეთა და მეყურდღღეთა ნაღვაწს; უჩვეუნდღენ

მზიარული წვიმა წამოშენის! ათასობით ადამიანი ნიაღვრას ქოლგების შრილით, სიცილით და მზიარული ბუზღუნით შეიგება: ამ დალოცვილი სექტემბერში რომ მოვაგონდით. ზაფხულში სად იყო. წვიმამ კი მეტი სმეტად მოიქანდა თავი: წითელ ცვილიტებზე გაჰქონდა შხული. ახვალტს უტუტაშუნებდა. ქოლგებს რაკარუკი აუყენა.

სადა ხარ, კარნავალი?! მადე ისიც გამოჩნდა: წინ ნორჩი მელოლები მოუძლოდა. დაიხ. პირველი ბავშვები მოლიოდნენ. უველაზე პატარა „სინიორამიდერები“. ჩებურაშკა, ნიანგი გენა, გრძელცხვირა ბურატიწო, წითელქუდა...! თავ-ფეხიანად გალუმპულმა, მაგამ მთლად ბედნიერმა გოგო-ბიჭებმა გახსნენ მხველოზა, რომელმაც ორ საათზე მეტ ხანს გასტანა. საყოფაცხოვრებო სცენების შემეურე ხალხი (სცენები იქვე ხალხის წინ, მოძრავ საბარგო მანქანებზე თამაშდებოდა) სიცილით კვდებოდა, იყო იუმორი, კისკისი. მახვილი სიტუვა, ოჯახური ყოფის გამაქანსალებლი მწარე სატირა! თუკი ამ სცენებში ვინმემ საკუთარი თავი იტყო, მეტი რა გზა აქვს, მითრთვას მწარე აბი და დასკვენტიც გააკეთოს.

აი ერთი ასეთი ცოცხალი სცენა: საშინაო ხალათში გაბეული, წინსაფრიალი, თმაგაწეილი დედაკაცი დასაქოქ სათამაშოსავით სამზარეულოს, ღუმელსა, ხარცხ მანქანასა, მტვერსასრტსა და ბავშვებს შორის დარბის. ბავშვები კოვზებით მოუთმენლად აკაკუნებენ; იქვე „კედლის“ მიღმა კი, ტელევიზორის წინ სავარძელში თიორ ზიტონში გამოწყობილი ბატონი-მამაკცი ჩასვენებულა.

წვიმა მოუღმებლად შეწყდა, ჩამოიწურა. სიცილმა ხომ არ გააშრი ნეტა? უველაში სტალიონისკენ გვენართით, სადაც სპორტსმენი ოჯახები ეჯიბრებოდნენ ერთმანეთს.

არა, შეუღმებელია უველა იმ მზიარული ამბების მოყოლა, რაც ამ ორ დღეს ვიხილეთ, დაუფიწარკროპოტიწმის!

ლუდმილა შულჟინაი
იბეტიტება შემოკლებით

სხვადასხვა ჭიხის ძაღლებს, კატებსა და ეგზოტიკურ თევზებს. ნახტო, ხალხი, დატკბით, შეეკითხეთ, ვისაც რა გსურთ, რომელ სოველს, როგორ მოუაროთ. რგორ გამარავლით. თუ ძალიან მოგეწონათ იენბე გაჩუქონ კიდევ; ვთქვათ ლეკვი, კნუტი, თევზი... ოღონდ ეს კია, საქონლის პატრონი ჭერ უნდა დაარწმუნო ოჯახი კაცი ხარ თუ არა, როგორი ოჯახი გაქვს.

კვირას უამრავი ხალხით აივსო მოედანი: უველას საზე უციონის, უველა მორთულ-მოკაშმულა. მოსულან მთელი ოჯახებით — ბებებებით, ბაბუბებით, შვილებითა თუ შვილიშვილებით. საზეიმო „ტკბილი“ ბაზრები: კაფები, ფეხზე მოვაქრენი მზიარული კაფებიტა და ანდაზებით, რომ ეპატუებიან სტუმრებს, მუხლჩაუხრელად შრომობენ ღვეჯელებით, კრენდელებითა და თავლიანი კვერებით უმასპინძლებიან უველას.

სამ საათზე მთელი ქალაქის მოსახლეობა ცოცხალი ქრელი ხარტეულივით შემოეკრა ყოველი მხრიდან მოედანს. ცოტაც და კარნავალი იფეთქებს! მოლოდინის მწველი, მოუთმენლის გრძობა დაგვეუფლა, როდეს იქუტუტეს კარნავალი! და მართლაც ზუსტად სამ საათზე ქალაქის თავზე დაიგრილა და... შხაპუნა.

სამ საათზე მთელი ქალაქის მოსახლეობა ცოცხალი ქრელი ხარტეულივით შემოეკრა ყოველი მხრიდან მოედანს. ცოტაც და კარნავალი იფეთქებს! მოლოდინის მწველი, მოუთმენლის გრძობა დაგვეუფლა, როდეს იქუტუტეს კარნავალი! და მართლაც ზუსტად სამ საათზე ქალაქის თავზე დაიგრილა და... შხაპუნა.

ვერა ვეჩი სოციალისტური ლაინაი

არიან ბედნიერი ადამიანები, ისეთები, ჭირ კიდევ ბავშვობაში რომ ირჩევიან საყვარელ საქმეს.

წიწილობი... პატარები, ისეთი ლუნლუნები... ისინი წიფწივებენ, უშიშრად დაძვრებენ ფეხებზე.

— ზინკა, ზინკა გესმის, გოგო? — ბრაზობს დედა, — ზინკას კი მართლა არ ესმის, წვეს პირველ იატაკზე და მთელი არსებით ყვეთულ ლუნლუნა წიწილებშია ჩაფლული. ბოლოს, როგორც იქნა, გაიგონა დედის ხმა, წამოდგა და გაბრწყინებული თვალები შეანათა: — რა კარგია, დედა, წიწილები რომ გამოვიყვანეთ!

ომის შემდგომი მძიმე წლები იყო. კოლმურენობის თავისი მეფრინველეობის ფერმა არ გააჩნდა და ინჟინტორიდან წიწილებს კოლმურებებს ურიგებდნენ გამოსაზრდელად.

ზინას ლამის მათთან ერთად ეძინა: ხან ერთი გასწოვდა და ხან მეორე. ერთ დღეს სამხედრო ამავეი დატრიოლადა: სიადანაიკ სახლში თრითინა შემოძვრა და ყველას ყველა გამოლადრა. ბავშური წარმოსახვით ზინამ ის ფაშისტად წარმოიღვნა, კარზე მოჭრილ ფაშისტად.

პირველი ხელფასი ზინამ, რკინიგზის სადგურზე რომ მუშაობდა, მაშინ მიიღო. შემდეგ მაქსიმალურად სანქსონისებრ დაიწყო ხარჯვალ მუშაობა. ძნელია გახსენება,

ვის მოუვიდა პირველად აზრად მისთვის მეფრინველეობის ფერმის გამგეობა შეეთავაზებინა. თუმცა რომელ ფერმაზეა ლაპარაკი! ეს ხომ ძველი ხუნულა იყო. და მხოლოდ ერთი დამხმარე ჰყავდა. მეგობრულად ცხოვრობდნენ, საქმისთვის ქალღონეს არ იშურებდნენ. როცა ძალიან ციოდა, იქვე იძინებდნენ. თუ რომელიმე წიწილა დასუსტდებოდა, უბეში ჩაისვამდა, საკუთარი ხელით აქმევდა, ასმევდა და მიაღონიერებდა.

ერთხელ ზინა მოსკოვში ვაგზავენს ბრატცეკის მეფრინველეობის ფაბრიკის დასათავალთურებლად, სადაც საოცარი რაშეები ხანა: წიწილებს ბულონიითა და ხაჭოთის ყვებდნენ. აქედნენ თითსილიას და სპეციალური ტრანსპორტით მოემართებოდა კვერცხები.

გულმოსული დაბრუნდა ზინა ფერმაში: ჩვენ რატომ ვზრდით ძველებურად, თუკი სხვებს აძლენი სიხლები აქვთო. აი, სწორედ მაშინ გადაწყვიტა: არც ჩვენ უნდა ჩამოვრჩეთო. ყოველწლიურად იზრდებოდა და ფართოვდებოდა მეფრინველეობის ფერმა, დანერგა მექანიზაცია, სისტემატურად ზრდდა ვეერცხისა და ხორცის წარმოების მაჩვენებლები.

სხვაგან მუშაობა ვერ წარმოედგინა, მისი ცხოვრების საუკეთესო წლები მეფრინველეობის ფერმასთან

იყო დაკავშირებული.

ერთი დღე განსაკუთრებით დაახსოვდა — 1966 წლის 22 მარტი. ფერმაში მოსულს ქალები შემოესივნენ და ხვევბა-კოცნა დაუწყეს.

ვერაფერი გაეცო. იმ დღეს მისი ტყუპი ქალ-ვაი თექვსმეტი წლისანი გახდნენ იდიქრა, ალბათ ამის გამოა ასეთი ამბავი, ნეტა საიდან გაიგავსო.

— კარგი ერთი, თავს ნუ იატუენებ! ვითომ არაფერი იცოდნი! დღეს რადიოსთვის არ მოიგისმენია?

— არა.
— ამან მგონი მართლა არაფერი იცის! გმირობა მოვანიტქეს, გმირობა!

ასე შეიტყო ზინამ სოციალისტური შრომის გმირობა რომ მიანიტქეს. შემდეგ კი, კომუნისტური პარტიის 24-ე ყრილობის დელეგატს — ზინა ზუგუას ყრილობაზევე გადასცეს იქტობრის რევოლუციის ორდენი. ყველაზე უფრო ფერმის გოგუების მისალიცმა დეკემბერში გახარა.

დღეს რიაზანის ოლქის ჩააპევის სახელობის კოლმურენობის თავმჯდომარე ზინა ზუგუა ყველაფერს რომ დაივიღოს და დათავალთურებს, მეფრინველეობის ფაბრიკაშიც აუცილებლად შეიხედავს გაბრწყინებულ სახით: „გოგოებო, როგორა ხართ უჩემოდო!“

6. კონილოვა

ვისი სიკვდილი, ვისი საქმა

სოფი როტარუს — ჩვენი ქვეყნის ერთ-ერთი პოპულარული მომღერლის მომავადი ხმა ხშირად გაისმის საბჭოთა რესპუბლიკების ქალაქებისა და სოფლების ქსტრადებზე მას უწყობენ ოვაციებს ფინეთში, გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში, უნგრეთში, ჩეხოსლოვაკიასა და ბულგარეთში. როგორია იგი ახლოდან? გული ისწრაფის აიწებებოთა და ლოჯიებიდან დამშვენებული ნათელი სახლიაკენ. პალმები აქოჩრილან, ბატონინილან ლამაზი, ტანმალაღი კვიპარისები, ასე რომ ამშვენებს ილტას.

კართან თავაზიანი დიასახლისი შეგებება.

— მომბანდით, გთავაყუ... დღეს იშვიათია საღამოა, ყველანი შინ ვარინ.

სოფიო მიხეილის ასული ახლახან დაბრუნდა კომინიოვიდან, იქ უკვე დამთავრდა კინოგადამება ახალი ფილმებისა, სადაც როტარუს პირველად გვევლინება ვით კინოსახიობი. სოფიოს მუელე ანატოლი ვედოკინეკო ცნობილი საესტრადო ანსამბლის „ჩერვონა რუტას“ ერთერთი დამბარსებელი და მხატვრული ხელმძღვანელია. იგი ეს-ეს არის დაბრუნდა სევასენილიდან, სადაც ანსამბლის მომავალ გამოსვლითა გვემა მუშადებოდა. სასკოლო თეიმოქიმეების უტეოდებელი მოვანთე, ათი წლის რუსლანიც დღეს რეპტიციებიდან თავისუფალი იყო.

სოფიო მიხეილის ასულმა საესტროო ოახში მიგვინვია. თვალნი წინგის თარუბისაყვ გაემქეც, სადაც მრავალდ არის სამაშელო და უტეოდე კლასიკოსთა ანანრომეები, წინგები ხელოვნებუთა და უჩოფიტები. შემდეგ შეკრებე, რომ ფირ-

ვიტებზე დიასახლისის სიმღერებია ჩანერილი, ისიც გავიგე, რომ ფირმა „მელიოდამ“ უკვე მოამზადა სოფიო როტარუს სიმღერების სამი დიდი ფირფიტა. იგი მრავალათასეული ტირაჟითა გამოვა.

— ეს რაღაა? თაროზე სქელტანინი უჩვეულო ყდაში გახვეული წინგები დევს. ჩემი გაკვირება მაშინვე შენიშნა რუსლანმა.

— ეს ჩვენი საოჯახო ალბომებია. — სიამაყით თქვა ბიჭუნამ.

ფრთხილად ვფურცლავ: მასპინძლები სიამოვნებით მიხსნიან. აი, გამხდარი გოგონა, დიდრონი თვალები ფართოდ გაუხელია, თითქოს ახლახან შეაჩერა ტირილი.

სოფიო მიხეილის ასული იგონებს ბავშვობას, მშობლიურ სახლს, სადაც კოლმურნე მიხეილ თვედორეს ძე როტარუს ოჯახში ექვსი ბავშვი იზრდებოდა.

მეორე კლასში იყო, სკოლის გუნდში სოლო რომ იმღერა. ეამბებოდა. იცოდა რუსული, უკრაინული და მოლდავეური ხალხური სიმღერები. მეოთხე კლასში კი მარშინებლში უკვე პოპულარულ შემსრულებლად ითვლებოდა. შუალაზე რომ ჩამოედგებოდა და ნავთის ლამპას ჩაქარბობდნენ, სონია ფარდულში გადიოდა, ხელი არავის შევეშალო და პაიანზე საყვარელ მელოდობეს აანწყობდა.

და აი დემოტივი შეგადა, ჩერნოვიცის ოლქის, ნოვოსილიცის რაიონულ ცენტრის კულტურის სახლში მეტწილესლამა გოგონამ მოლდავეური სიმღერა „იონელი“ შეასრულა.

სიცოცხლე ვერ ნარმოედგინა უშუსი.

კოდ, უსიმღეროდ. სკოლის დამთავრების შემდეგ ჩერნოვიცის მუსიკალურ სასწავლებელში შევიდა სადირიტორო-საგუნდო განყოფილებაზე, რადგან ვოკალური არ იყო. შემდეგ სწავლის წლებში კომინიოვის ხელოვნების ინსტიტუტში, კვლავ სადირიტორო განყოფილებაზე გადაინაცვლა. სოფიომ სხვა ფოტოც მიჩვენა და ღიმილით მომიყვა, გამოსაშვებ გამოცდაზე როგორ აიღო ხელთ დირიჟორის ჯოხი, სახეობდა ასწია ხელი... და განახულ დარბაზში როგორ აღმოხდა: „ჯოხს ვიმღერო“!

სონიას ხმა თინდათან მტკიცდებოდა, ხალხური პანგების ფეფოები და კოლორიტით მღვდრდებოდა, ნიჭიერი გოგონა მალე შენიშნეს. ეს კი ასე მოხდა: ჩერნოვიცის უნივერსიტეტში, ფიზიკის მეცნიერებათა კანდიდატმა და სიმღერების დღემა ტრფილიმა ლ. კოსიანენკომ ახალგაზრდული საესტრადო ორკესტრი ჩამოაყალიბა, ორკესტრში ბუერი ნიჭიერი ქაბუკი და ქალიშვილი გაერთიანდა. მათ შორის ექსპერიმენტული ფიზიკის კათედრის ინჟინერი ანატოლი ვედოკინეკო. ორკესტრში სონიას მიიწვეს. სწორედ იქ გაიცნეს ერთმანეთი.

და კვლავ ფოტოსურათები. ფოტოსურათები, სადაც მთელი კოლოფიბა ასახული: პატარა სონია, სონია შემოვლბთან, სკოლის კონცერტზე, კვივის კულტურის სახლის „უკრაინის“ სცენაზე, სადაც პირველად გამოდგა ხალხური ტალანტების რესპუბლიკური დათავიერებისას, ვერ კიდევ მთავო კლასში სწავლისას. აი ის ქმარობა ერთად გადავლებული. ეს კი პატარა რუსლანია. ესენი დები არიან

ლიდა და აურია. ისინიც მღერიან —
ოკალურ-ინსტრუმენტულ ანსამბლ „ჩე-
რემოში“, (ჩერნივიციის ფილარმონია).
მღერაინ ძმებიც — ანატოლი და ვასილ.
სოფიო იგონებს რეგვიტებს, რა ერ-
თობლივად ეძიებდნენ ახალ სიმღერას, რა
ცხარედ განიხილავდნენ გამოსვლათა
პროგრამებს. უკვე იქმნებოდა აზრი —
ჩამოყალიბებინათ საკუთარი ანსამბლი.

სოფიო როტარუს სადარს ვერ უყოფით.
ის სიმღერები, რომლებსაც ის მღერის,
სხვისი შესრულებით ვერც კი წარმოედ-
გნვითა. კომპოზიტორებიც ხშირ პირველი
შესრულების უფლებას სწორედ მას უთ-
მობენ ხოლმე. არიო ბაბაკანიანთან შე-
მოქმედებითმა მეგობრობამ სოფიო რო-
ტარუს აჩუქა სიმღერა „შენი კვლი“
(ევერი ვეტუშენკის ტექსტი) და „დამი-
ბრუნე მუსიკა“ [ანდრეი ვოხნესენკის
სიტყვები]. იგი ისეთი გრძობით ასრუ-
ლებს ამ სიმღერებს, რომ აუღლებლად
ფერ მოისმევთ.

ერთ ფოტოზე სოფიო შობლიურ სახლ-
თან, დედათა ერთად არის გადაღებული.
ყველა ქარგვითაა გართული.

— დედაჩენი, აღუქსადრა ივანეს ას-
ული, ბავშობიდანვე გვაყარებდა ოჯახს,
ჩვენს სახლს, ფანჯრის წინ არყისებ რომ
უდგას. გვაყარებდა ყვეოვლების დარგვა-
სა და მიწლას, ქრანკრავს, ქარგვას. ეს
სიყვარული მთლი სოფოცხლედ გამოიყვას:
სადც უნდა წავიდე, რამბიორებზე უნ-
და ვიყო, ყველანა მენატრება ჩემი სო-
ფილე, ახლოდღობი, და როცა მამრეშენში
ჩასვლა არ შემიძლია, თავისფალ წუთს
საქარგავს უკვდები, კონცებობ ჩემია-
ნებზე. მათთან შეხვედრარზე.

რუსლანმა მავადის უფროდან ერთი
ფოტო ამოღო. კარანაზ, „ოქროს ორ-
ფეკის“ ფესტივალზე სოფიოს პირველი
პრემია მიართობი.

მრავალ საკავშირო კონკურსზე აღიარა
მსაბუნლმა სოფიოს როტარზე. ყველა ფოტო:
პრემიის სოფიოს ურანის სახალხო
ანსამბლის ნოდებას ულუცავენ. 1979 წელს,
დაიდე სამშობლივლო ოსტატობისა და
სახლთა სიმღერის პეტროვი პროპაგანდო-
სათვის სოფიო როტარუს ლენინური კომ-
პაგვიროს პრემიის ლაურეატის ნოდება
მიენიჭა. უცხოეთის „სუსიკალური ფირმე-
ში მას საქმიან კონტრაქტებს სთავაზობენ.
შემდეგ ფოტოსურათზე: ყირიმის სახალხო
დეტუტატისა სალოტო საქმის სესია, დამუ-
ტარტარტუს გამოსვლა.

შემეჩინებოდა გაიარა საღამომ და მუქი,
სამშობლივლო ლამე ჩამოვარა. ხვალ ყლავ
რეპეტიკია, კონცერტის ახალი პროგრამა.
მავარმა, ახლადდაბადებულ სიმღერებზე
მომღერალი ტუნმა ლაპარაკობს, — გა-
დამწვეტებ სიტყვა მამსმელებს გუთნობის.
ასე რომ, გვაიხლოდებო ახალი სიმღერე-
ბი, შიში ცხოვრების, შიში შედწინებების
ახალი საქმეები.

სოფიო შობლიანი.
იალტა.

„უკვე ახლა არის ბავარი სანარმო, რომელთა არღუშე-
მინი დიდი და დამსახურებულნი შიშობწმინთი სარტკალონი.
ამისინი დღედაცაჲსაჲსი სასაქარალო ბაჲმთიანებაჲნი „სო-
კოლი“ და „მოსოვი“, ლენინბარადის მ. ვ. ლომონოსოვის
სახელწოდების შაჲრუბრის ახარანა, ტრამიტაშის ბარმთიანე-
ბა „ამიველინასა“, ბრანდის ზესანაჲლის ბაჲმთიანება
„მასისინი“ და შიშობლი რინი სხვა სანარმოები“.

სკკ ცენტრალური კომიტეტის 1981 წლის ნოემბრის
პლენუმზე. სკკ ცენტრალური კომიტეტის გენერალუ-
რი მდივნის ლ. ი. ბრანშენის სიტყვიდან.

საქართველო

მომთხრობათ „ამიველიანას“ ფიკტიონობა — სემტლანა
შარჩანაშვილი.

ამ მინდოლისანზე ასე გვიანდა დაგინ-
ყოთ თხრობა: როცა პატარა იყო, ჩერნი-
გოვის მინდვრებსა და დონეცის სტებებს
შეგზავნიდა, შორეულ გზებზე, საინტრესო
საქმეებზე, ზღაპრულ მეფისწულზე ოცენ-
ებობდა, სასეს იყო ფერადი სურვილები,
რითაც ასე მდიდარია ნორჩის ფანტაზია.

გაიბრინა ნიშება და ოცნებებზეც აუს-
ტყობდა. ეს კია, გრძილო გზის გავლა და-
სტყირადა კიევის ტრიკოტაჲის ფაბრიკა „კი-
ველიანკაში“ მოსასვლელად.

ეს იყო 1968 წელს. ამ პატარა სანარ-
მოში სუველანა ტექნიკური კორტროლის
განყოფილებაში მუშაობდა. მალე შეამ-
ჩინეს აზრანია, თავისი საქმის მოტრეკი-
ლე გოგონა. ის ხომ ადვილად ამყარებდა
ადამიანებთან კონტაქტს და მონიხავეც
გახდა. გოგონამ უმადლესი განაჯ ლება
მიიღო და ცვლის უფროსად გადაიანგის,
შემდეგ საამტროს ოსტატად დაინაწარეს,
მთავარი ინჟინრობა მიიანდეს. ხუთი წლის
წინათ სუველანა სანარმოს ჩაუდგა სათა-
ვითი, ტრეშანი კი მრეწველობის დამსახუ-
რებული მუშაკი კიეველმა მშრომლებმა.

სკკ 26-ე კონგრესის დღეებგადა იარჩენა.
დაღესაც თუ არის დიდი მისი სანარმო.
მავარამ თუ წინათ „კიველიანკა“ ორსა
ათას ცალ ნანარამს უშვებდა, ახლა ეს
რიცხები სამ მილიონს აჭარებებს. ამ ქირ-
თილად ქალისა და ბავშვის ზედა ტრიკო-
ტაჲს ამზადებენ. გამოწვევული პროდუქ-
ციის 62 პროცენტი ხარისხობის ბრანშია-
სათუთი საუკეთესო მაჩვენებლით ის პირ-
ველიანა ცუცვის მსგავს სანარმოთა შორის.
„კიველიანკა“ საკავშირო და საერთაშორ-
ისო გამოწვევების ხშირი მონაწილეა და
მრავალი ჯილდოს მფლობელი.

როცა კიეველ ტრიკოტაჲის ოსტატებზე
ლაპარაკობ, სპეციალისტები ფაბრიკის
ხელმძღვანელის ორგანიზატორულ ღირ-
სებებს აღნიშნავენ, ამბობენ, სწორად ანა-
ნილებს კარდებს, შეცნობიერალი მიღწეუ-

ბით სრულყოფის ხანარმოო პროცესებს,
რაც ხელს უწყობს პროდუქციის ხარისხის
მართვის კომპლექსური სისტემის ხდინსტრუ-
ვასო. დირექტორი იბრწვინებს დღის შრო-
მის შემცირებისათვის, რაც განსაკუთრე-
ბულ უმადლათს აძლევს ქალებს. მან თავის
კოლექტივს შეაგზნებინა ყოველი სამუ-
შაო წუთის ფასი, მიჩაჩა დაინადგარების
მოკლას, ნელაულის დაზოგავს, თვლილი-
რეწვლების შემცირებასა და პროდუქციის
ხარისხისათვის ზრუნვას.

სუველანასთან შეშობა ძნელიად არის
და სახალისო. მუშაობა იმიტომ, რომ სო-
ახლებზე ვერც მოიხიბოს, სახალისოა
იმიტომ, რომ შემოქმედების თავისუფლე-
ბას იძლევა. იმიტომ არის, რომ „კიველი-
ანკაში“ ყოველწლიურად 78 პროცენტი
ახლებმა მოედლები და მათი პროდუქ-
ცია არსოდეს რჩება დახლებზე.

ზარმან ფაბრიკის კოლექტივმა ვალდე-
ბულება იკისრა 2 პროცენტის გაზარტე-
ბას. სიტყვა გააპართლეს. მე-11 ხუთწლი-
ელ დავალებათა შესრულებისათვის გაწე-
ლილ სოციალისტურ შეტობებში კიევე-
ლები წინ არიან. გაუმჯობესდა მუშობა
შრომისა და ყოველწლიურის პირობები.
რისთვისაც ფაბრიკას საუკეთესო სანარ-
მოს სახელი მიეყოფება. კიევე ერთი სოხ-
ლე აქვენ მათ: კიევის მე-1500 წლისათვისა-
თვის სუვერენის ამზადებენ. ტენია: სსკა-
რეო კაბები, კოფები, ბავშვის სიტყუ-
მები.

სუველანა მთელ დღეს ფაბრიკაში, მაგ-
რამ კარგი დიასახლისის სახელიც აქვს,
მოსიყვარულ დედისაც მისი შილები
ორი სტუდენტია და ერთი სუფორაველი.

წლები გადის. ერთ ოცნებას მერეც
ცვლის. ისინი უწუტლანას ახალი გზებისა-
კენ, ახალი წარმატებებისაკენ მოუხმობს.

5. მახინჯაი

სასურსათო პროგრამა სოციალურად

საქართველო, სასურსათო პროგრამა

აქაურებს ახალსოფელი დაუკრძვეთია თავიანთი სოფლისათვის, უბნებს კი კვლავინდებურად შერჩენია ადრინდელი სახელები — ისულა, ძონძირი, ნაოხუ...

გარჯობასა და შემოქმედებითს შრომას ქაობებზე გავდევნია ახალსოფლიდან და ციებაც, ადამიანს თავისი ნებისათვის დაუმორჩილებია ოდესლაც უამური არემიდაში.

გარემოს დამორჩილება-გარდაქმნის დასტურად სამი კარმიდამოც კმარა, — სახე შრომისმიყოფაერ ოჯახის ეზო-საცხოვრისი.

* * *

ნორა და პატკო ბოჯგუების კარგი ნამონეების ამბავი ამ რამდენიმე თვის წინათ გახშირდა ცხაქაის რაიონში.

მათ ტეხურის მეცხოველეობის საბჭოთა მურწონებისაგან გასაზრდელად შეისყიდეს 48 ბურვაკი და ერთი ქუბი (სანაშენედ).

ვაგიონის თვალით ნახული სჯობოს, უთქვამთ.

ვეწვეით ბოჯგუებს ისულაში.

ლონიერი, ნელში გამართული ოჯახი აქეთ წორასა და პატკოს. მათი ორსართულიანი სახლი მდლურად ჩამდგარა კონდრინი ეზოში. მარჯვენა და მარცხენა ვახუბი და მანდარინ-ფორთოხლები ჩარჩივბება.

მზრუნველ მარჯვენას ვინრო, გრძივ

წყალსარტებში ჩაუმწკრივებია ნარგავთა შორის.

წყალსარტებზე რომ არა, ვერ იხარებდა ვახუ და მანდარინი ახალსოფლის მიწაზე, წილადიკვეშა წყლები ადრულად მოამთობდა მათს ფესვებს.

კონდრინი ეზოში ერთმანეთს გაეპქებინა გაფხორილი ინდაურები.

— ერთი, ორი, ოცდაათი, ორმოცდაცხრა... ვივითღ სიცილით.

სამოცდათერთმეცაო, ზოგიც დავკალითო, — ღიმილით ამბობს დიასახლისი და თითქოს რცხვინია, რომ მეტია არა ჰყავს.

სამზად სახლსა და სასიმიდის ახლომახლო მიმოფანტულ ქათმებს კი თვალა არა აქვს, სამასს მაინც გადააჭარბებს.

განიერი ბოსის ბაგებთან ოთხი ძროხა და მათი ნამჭეი იცოხნება ფურ-კამფიან ერთად.

ვეება მოლობილებში საფურადე სიმინდი, ლობიო და ხოკორა კვახები ყრია, ბოსელზე მიდგმულ ფიცრულში კი შუაეცეცხლზე კარდლა თუხუხებს.

ეტყობა, საზვიმო ფაცი-ფუსტ შეეცნარი: თაროუმზე აწყვია აკალული ქაიმები და ინდაურები.

ოთხი ქალიშვილის შშობლები არიან ნორა და პატკო, — ნონა და გულნარა, სწულულ და ამთავრებენ ცხაქაის რე-პროფტკინიურ სასწავლებელს, ირმა მეგვიდე

ქლასის ნარჩინებული მოსწავლეა, რიმა-მეოთხისა.

სალორის გვერდით თივისა და ჩალის ზეინებია. საფულადგულად მონყოობი სათავსი კი კომპინირებული საკვებით არის სავსე.

ოჯახის დიასახლისი სალორეში შევიცდივა.

ორმოცამდე ბურვაკი ღრუტუნით გამოვეება.

— აკი ორმოცდარვააო? — ვკითხებითო. — რვა უკვე ჩავაბარეთ და მალე სხვებსაც ჩავაბარებთ.

სალორის მეორე განყოფილებაში ქუბის ნამჭეი — საკმაოდ მოზრდილი კოქქეტი ქვეყტინებენ. ისინი ბურვაკებს შეეცლიან და ამ ოჯახიდან ათეულ ტონა ხორცს მიიღებს სახელმწიფო.

სასურსათო პროგრამის გადაჭრის საკითხი დადგა თუ არა, ბოჯგუების მგზობელი ბიკენტი ღვინჯილია ერთ-ერთი პირველი მივიდა მურწონების ხელმძღვანელებთან და ბურვაკები შეისყიდა.

ეს შორან აპრილში იყო: გაიზარდა 30 ბურვაკი, მთელი ოჯახი დასტრიალებდა მათ თავს — ბიკენტის ცოლი ლუნა, შვილები — ლიანა და თენჯილი...

მურწონების ხელმძღვანელებმა თავიანთი რეკომენდაციით თენჯიხი თბლისის უნივერსიტეტის მოსწავლეებულ განყოფილებაზე გაგზავნეს.

ეს კარგი იყო, მაგრამ ბურჯაგები? ბურჯაგები ოჯახის დანარჩენი წევრები ზრდას.

შეხავე კარის მეზობელი დათო ლვინჯილია.

აქაც მშვენიერი სახლი და ხეხილიანი ეზო გვხვდება, აქაც ჰყავთ ძროხები და კამეჩები, კრუხ-წინილა და ინდურები.

შრომა უფროს ოჯახის შვილებს ელვარდს, ქიშვარდს და ელიოს.

ასე რომ არ იყოს, ბურჯაგებსაც არ მისცემდნენ გასაზრდელად.

მეურნეობის ხელმძღვანელობამ თავდაპირველად 17 ოჯახს მისცა გასაზრდელად ბურჯაგები. მონინავე მშრომლები გალქტორ კორშია, ვაჟა მურულაია, ენვერ ლაღანიძე, დამა — თამარ და მურად ხოფერიები ნდობას ანართლებენ.

“ხელშეკრულების არსი ასეთია: მსურველი მეურნეობიდან სახელმწიფო ფასად ყიდულობენ 25-25 კილოგრამიან ბურჯაგებს, შემდეგ კი თითოეულ სულზე 100 კილოგრამ ზორის აბარებენ, თითოეულ კილოგრამ ზორცში 2 მანეთს იღებენ, თუ გემის გადამტეხები ჩააბარეს, პრემიები ერიცხებათ.

ცოტა არ იყოს, თავიდან ეუცხოვით სოფლებებს ეს ახალი ნაშრომები. ზოგი შეუოყმანდა, როგორც საერთოდ ხდება ხოლმე, საქმეში გაურკვევლობისა. მაგრამ ერთხელ დაწყებული საქმე ძალე იმედის მომცემად დაიძრა ადგილიდან, პირველ ენთუზიატებს სხვებმა მიბაძეს.

— რა დახმარება გაუწიეთ კარგი საქმის მიმდევრებს, რით შეუნეით ხელა? ვუკითხებთ მეურნეობის ხელმძღვანელს.

ამ კითხვაზე ახალგაზრდა დირექტორმა რვაზე შენგელიამ და პარტული კომიტეტის მდივანმა გურამ ჩალიგავამ გვიპასუხეს.

რა თქმა უნდა, ისინი დახმარებას არ აკლებენ სასურსათო პროგრამის გადაჭარბანათვის თავდადებულ ენთუზიატებს, თითოეულ ქუბზე თითო ტანსა კომბინირებულ საკვებს უფასოდ განაცეს, ასევე სხვა ხანის საკვები — ტურენდისი, იონჯა, თივა ოჯახში მოიტანეს. გარდა ამისა, ლორეების კაპიტალური სადგომების ასპუნებელად ოჯახებს ცემენტიც მისცეს, ხე-ტყეც და მიწებიც.

ეს მასალები მეურნეობის რაიონის ხელმძღვანელობამ გამოყოფ.

მეურნეობაშიც გამონახა რეზერვები — ამორტუზებული შენიბა-ნაგებობების ნარჩენები, ფიცრები, ბლოკები. ერთი სიტყვით, სოფლებში ხელშეწყობისა და დახმარების ატმოსფერო სუფევს.

ახლა ყველამ ირწმუნა ნამონებების სიკეთე, ბევრმა ოჯახმა გადაამჯობა ბურჯაგების გამოზრდა. ამ მიზნით გვიო გოგუნიამ, ნაზი გოგუნიამ და სხვებმა 200-250 სული ლორისათვის კაპიტალური საღორეები ააგეს.

ახალსოფლები სასურსათო პროგრამა ხორციელდება.

ბოგოლუა მუხარბელა

სოფლის მეურნეობის კარგობა — სახელმწიფო რაიონების მშენებლობა კარგობის მიმართულებით

მეურნეობის ხელმძღვანელი, მ. ი. ბურჯაგაძე, მ. ი. ბურჯაგაძე, მ. ი. ბურჯაგაძე.

სოფლის მეურნეობის კარგობა

კავკასიონის ქედის მიუვალი ადგილების ბუნებრივი რესურსების შესწავლა დღეს ხანია აინტერესობს საქეილონებს ამ საქმეში ვაგებთან ერთად ქალბუცა აქტიურობდნენ. ეს წამოწევა ეკუთვნის თბილისის უყველებს სამეცნიერო დაწესებულებას, გეოფიზიკური ობსერვატორიის მდიროლოგ-დამკვირვებელს, ზენი ქვეყნის სააგრო შვილს ალექსანდრა კაჭაიტიეს. რომელიც 1923 წელს ქალბუცა პირველი მონაწილეობა შეინვაჩვენების შრომის ბუნების შესწავლაში.

ალექსანდრას მაგალითმა დასახამი მისცა კავკასიონის ქედის მიუვალ ადგილების ათვისებაში ქალბუცა მონაწილეობას. ასე აწერია, როდესაც ზენი დიდი ქვეყნის თავკაცს ღ ი ბრუნევის მითითებით ასაკი ძალით დაღა და წესრიგში ტრანსპორტის საფლტებლო რკინიგზის მშენებლობის საკითხი: ღ ი ბრუნევის შთამბეჭდავი სიტუაციის ალტერნატიული მდენიერებე ტრასის გეოლოგიური, სისინოლოგიური, ჰიდრომეტეოროლოგიური, გეოდეზური, გეოლოგიური და სხვა ურთულესი ბუნებრივი პირობების შესასწავლად კავკასიონის ქედის იმ რაიონისკენ გაუდგნენ გზას, სადაც უნდა გაიაროს მოხაჯილა რკინიგზა.

ნოგამ მრავალდარგვან ექსპედიციებს შორის იყო 10 ციკლსკან შედგარა გეოლოგიური ექსპედიცია იმ სტრატონების ექტორის ხელმძღვანელობით. მას უნდა შეეწავლა ატმოსფერული ნალექების, ქარისა და თივლის ზევეების შედეგად საპროექტრასასხე თივლის დაგროვებისა და ვალსა-სივლის თივლის ათვისებებში ამ საქმეში დიდი წვლილი შეიტანა კაცისუხუაუდგმლო, უაკირელი კავკასიონის გამოცდობა, მალექსანდრა კაჭაიტიეს მკვლევარმა ლიანა ხარბელიამ. მასთან ერთად ივენენი მაკელა რუსიტაშვილი და ვალსა უკეიშვილი, ახალსეუბში მარინე იმესაშვილი, დიდი ნიჭიანი და მარინე პერტევა. ვინ იყოს, ჩამდენ სიკეთეს მოუტანდა ექსპედიციის საქმიანობაში მულამ შემართული ახალგაზრდა ლინდა უკესაშვილი — მეცნიერების მომხსანე ლენის მკვლევარი, მეცნიერებისათვის თივის სიცოცხლის უფად სამჭერი 80-80 დღე თივლში, უენეში, ქარბუქში რომ ანამარა შეინა ვერგეთი — ზღის დონად 3550 მეტრის სიმაღლეზე და ახლა სულ ჩამდენივლ დიდი ადრე შემოკვივალა — მეს წამოვალ უკეიშვიანი ერთად. მაგრამ ვერაგენით შეუტრობილა ექსპედიციის წასვლის დღეს ბნელი ბილიე აირჩია, ზენე კი დავა-

ფაბრიკის პირველი რიგი ომის წინ გადა-
ცვა საექსპლოატაციოდ სამუშაოზე ხუთი
ათასი მუშა მივიღეთ. მე ამ ფაბრიკის
პარტორგანიზაციის მდივანი ვიყავი. ვმუ-
შაობდი მოვარ ინჟინრად ომის ბოლო
წელს თავდაცვის სახელმწიფო კომიტეტის
დავალებით გერმანიაში გავეშვარე.
ქმნიდა მაიორის ნოდება და ვებმსოვლე-
ნლობდი განსაკუთრებულ გჯგუეს გერმა-
ნიიდან რომ დაებრუნედი, ფაბრიკის 11
რიგის მშენებლობა გრძელდებოდა. მე
მონატყვის უფროსი გახლდით მალე ისიც
ჩააყვენეთ მწყობრში. შუშდვებ „საქტრიკო-
ტაის“ დირექტორი ვიყავი, კარგა ხნით
ფაბრიკა „კრნანისის“ დირექტორად ვიმუ-
შავდი.

— გერმანიაში შუშდვებ კიდევ ხომ არ
ყოფილხართ?

— 1962 წელს ხელახლა ვენეფ გერმა-
ნიას, მაგრამ იმჯერად როგორც ტრიკოტა-
ვის სპეციალისტი. ჩვენიხს ხუთილიანი
გეტმა მუშავებოდა, ამტკომ 32 ტრიკო-
ტაის ფაბრიკა შემოვიარე და დაივა-
ლორე.

1962-დან 1966 წლამდე მინისტრთა საბ-
ჭოთხან არსებულ მცენიორებთან და ტექ-
ნიკის სახელმწიფო კომიტეტის მოვარე
სპეციალისტად და რეფერენტი ვიყავი. მოზი-
და სხვადასხვა საზოგადოებრივი დატვირ-
ვები, ვმუშაობდი საქართველოს კომპარტიის
სარევიოის კომისიის წევრად, 1966 წელს
გარდამეცვალა მეუღლე, ოსტებ კონსტან-
ტინეს და ადექსიშვილი. წლების მანძილზე
ავი აბრუშუმის ფაბრიკის დირექტორის
მოვადილე იყო. მეუღლე მიმიე აიადმე-
ფოთან და მდამკვივინა. ვატყუებ, პენსიაზე
ვაქვდი...

მაგრამ შინ ყოფნა უფრო მუშაობელი
შეიქნა, გადაწყვიტე სიკვდილმდე მემუ-
შავა, როგორც პენსიონერი, ვეებოდი ჩემს
სულიერ საზრდოს, შრომითი მონიჭებულ
სიხარულს — ხან საფეიქრო სამეცნიერო-
კვლევითი ინსტიტუტის ტექნიკური განყო-
ვილების გამგე გახლდით, ხან მსუბუქი
მრეწველობის სამინისტროს ტექნიკური
განყოვილების გამგე, შუშდვებ — ინჟინრ-
მაიცის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუ-
ტის თანამშრომელი. დღეს კი აქა ვაი.

— გატყობთ, რომ ვერ ურეგრებოთ ფაბ-
რიკისგან მოშორების, ფაბრიკის შილი
ხართ, ფაბრიკაში ხელ ახალგაზრდა მო-
ხვევითი და წლებში იმ დავაიროვად, არ და-
გველებით ორდენებით, მუღლები, სსრ კავში-
რის მსუბუქი მრეწველობის საბაბო ინ-
ჟინრის თუ საქირეფლოს სსრ დამსახურ-
ბული ინჟინრის წოდებით.

— თქვენ ძვირფასი ხართ ყველასთვის,
თქვენი დიდი ცოდნით, უზარმაზარი გამო-
ვლებებით, რჩევით ყველას გადავადებოთ,
ახალბედა ინჟინრებს ფებს აიადმევირებთ;
თქვენს თავდაპირველ მონატყვობის სუვეას
ხედავდი, ისევე ვსკურთ სანაშრომბო დაბრუ-
ნება... ოლიოდ თქვენი გადაწყვეტილება
იყოს და, ეს დღეც მოვა!

ნანა პერ, თავილილი...

ჩემ წინ მზე ვგარდილე მბროლელი
დევიზის წითელარმიული გავტისი „გარ-
დესიკო ნაშის“ 1944 წლის მარტის წამე-
რი დღეს მონიხვე სტატიაში „მჯსებარე
პატრიოტი“ ვკითხვობოთ:

„არ ყოფილა არც ერთი მეომარი, რი-
ველსაც არ სმენოდა ნანა შავიძის უშავალი-
ყო გმირობის ამბავი მან თავი გამოიჩინა
ბელგოროდის მძიმე ბრძოლებში, რაცა
ბრძოლის ველიდან გააყავდა ქარსიკაცბა
და ოსურებთი, რითაც საფრთხეზე იგდებდა
თავს (ზომ შეიძლებოდა, ტუვედ ჩაგარდნი-
და გერმანელებს), რაცა ვგარდელიბთან
ერთად მოიგებია ბიტლერელთა იერიში და
პირადად მოსია მონიხაღმდეგის ოსუ-
რეტი ქარსიკაცი.

დნებრისათვის გაჩაღებულ ოსუტებ
ბრძოლებში მან მამაკობა, გამბედაობა და
დღი უნარა გამოიჩინა. ტუვეების წვიმაში
ბელგოროდის მან დღეს არ მოუტოვებია უშავა-
რე და, თითონაც დაქარლდა, უკვლ
ღრეს მბროლდა დახმარებოდა მათ, ვა-
პოტევანა ისინი ბრძოლის ველიდან...“

ჩს რამდენიმე სტრაქონი მკაფიოდ და
დახმარებოდა აღსატურებამ ამ ქალბო-
ლის გმირულ ოსიხებებს, საშობროლოსად
მის უსაზღურო სივარულს.

1941 წლის 22 ივნისს ნანა შავიძე ახდით
მის წინადაცა თუ. ისევე, როგორც ასობით
მის თანატოლს, იმისწინა წლებში მასაც
პირზე ცეკრა ოსიხეკოს, რასკოვს და
დახმარებოდა სახლებით, ოცენებოდა გა-
მხდარიყო სახმედრო მფრინავი. ეს გადა-
წყვეტილება განსაკუთრებით გამუბტყიდა,
რაცა ნანამ სკოლის ერთ-ერთ საბაბოზე
გაიყო თავიანთი სკოლის კურსდამთავრ-
ბული, რომელიც სახმედრო მფრინავი გახ-
და. მერე სწერდნენ ერთმანეთს წერილებს,
დადწერიტბას ცოლ-ქმარს ახალბავებდნ...
მაგრამ იქებს ომმა. რომელიც მთლი
მათი გენებში ჩაუშვა განა შეეღო მას,
კოკავშირულ ქალიშვილს. განზე დადგა
ჩიოვ? ჩემი ადგლი მოქმედ არნაშია, —

ფიქრობდა გოგონა. მით უმეტეს, რომ მისი
მეგობარი გორაკი უკვე მონაწილეობდა
ბიტლერელთა წინააღმდეგ გაჩაღებულ ხა-
მერო ბრძოლებში. და იმისათვის, რომ რაც
წილიბდა მალე ჩახმელყო ბრძოლში,
ნანა მდელინის დების კურსებზე შევიდა.

ორმედიარის იმ სისხლიან ზაფხულს
ნანამაც მძიმედ განიცადა უარდასტვის სიმ-
ბრეე მაგრამ მსაკ სწანდა, რომ დღეც
წინადა ჩვენი შეტების ვამი. ეს ვამიე და
ღმა.

მზე ვგარდილე ცალკე ბატალიონის
სანიტარო ინსტიტუტორი ნანა შავიძე, კურ-
სის ბრძოლებისას უკვე გამოწრობილი,
ნავალი მეომარი თუ. ბატალიონი თავს ცე-
ვავდა ქალქ ბელგოროდის ჩრდილოეთ ნა-
წილის რაიონში გერმანელთა კვიით ქარი,
რომელსაც ზურგს ორმოცი ტანკა და თეთი-
მავალი კეებებთი უშავარებდნენ, თავს ცე-
ნხსა ვგარდებოდა პოზიციებს. მტერი რი-
ვიბრავად სჭარბობდა ჩვენებს. სუღებოდა
ასობით ჭურჭი და ნაღმი, მტერის და ცვა-
რის უზარმაზარი ღრუბლები ისეტებოდა-
ნის ბნელად, ადარ ნანა, დღე თუ ოთხ
დაზე. ვეიგებოდავთ ვერაფერი შევაკვებოდა
მტერს. მაგრამ ვაიადიღებოდი არ დრეკო-
დნენ, დღი თუ მათი გამარჯვების რწმენა.

მდელინის სახმებრის შედეგს ნანა შა-
ვიძის უშავარე საშუამო ჰქონდა. მარჯვენე,
მარცხენე — უკვლელ მბროლენ აფეთქებ-
თა გარუბნები შეაღწეულ ენსობა... „ი-
ოიო, აქით, დიოო, მიშეღლი!“. და ისიც
ტუვეების და ჭურჭების წვიმაში, გამსკე-
რი ნაღმების ნავალი მიოყვებოდა გზას, და-
ქრბობებს მარად უტუვედა ქრბობებს, უსა-
ფრთხო ადგლითა აიავსებოდა და ისევე მი-
ცოცავდა იქითკენ, საიდანაც ეწენს მოეს-
მოდა. ნანა ისე თუო ჩაღვლელთა თავის საქ-
მით, რომ ბრძოლის საშინელებას ვერც კი
ამჩნევდა, ორიგველ მაწა იწვიდა, ამოღლე-
ბული ტარებოდა ამომავალი შავი ცვალი-
ყველას და ვკვლავტერს ფარავდა.

უკვე იცდათა ქარსიკაცს შეუტია ქრი

ლბა და გამოვიყვანა ბრძოლის ველიდან. ისინი ღრმა თხილწით მოთავსდა. ზურგში მათი ეკვარუბეა მხოლოდ დაღამების შემთხვევაში. ისინი იყო დაჭრილი ჭრილობა შეუხვია, რომ გვერდით ჭურვი გასკდა. ცეცხლის ალმა თვალა მოუჭრა, აუცილებელი საწინააღმდეგო გარეუბნა უკრები დაუხშო, იგრძობ, როგორ დატრიალდა გარემო უველოდოდ და შთანთქმე წვედობადა... მაგრამ მათ დიდ განს მოეცო. „დაჭრილი ვარ?“ — სწრაფად მოისვა ხელი სხეულზე. არა, ხელებს, ფეხებს ამოძრავებს, სისხლე არასდნას. მაგრამ როგორ გაუჭირდა თავის აწევა მიხვდა: კონტრუსია მოუვიდა. საწინააღმდეგო სტილით თავი, მაგრამ ძალდასრულნი მოიკრიბა და დაჭრილი თხილწამდე მათარა.

და ისევ მიეცა ვადა გადარბოდა. ცეცხლი გაღებულ მიწაზე. ტუყამტრეკე თან წავა სტრუანტ ვალეო კეიწვილს იგრძობა ნაწილი. ხელებზე დაღრმობილი, იგრძობ ცეცხლსა და ფეხზე დაღრმობილი, მაგრამ... „მთავრე. მარტენიან გვერდიდან სისხლე სდიოდა. ნანაშ სწრაფად შეუხვია ყუბმარის ნამსხვევებით დაფუთილი სხეული, ლბადაც კარავზე დაწვინა და თხილწისაქენ წაასკოცა, გვერდით ნალბები სკდებოდა. უკმარისი დიდაა ნამსხვევებმა წითელჭრიახი ზურგუნების ჩანთა გახვრიტა. ამან იხსნა ნანა, მაგრამ გვერდში ძლიერი დარტყმა მიანც იგრძობ, დიას, ჭერჭერობით სიყვდილი ასკდა.

— ცოტა კიდევ მოიბოძინეთ, ძვირფასე პო, — უთხრა დაჭრილს, — როგორკი უნებინდებდა, მეღანაწებში გაგვხვნიოთ. აბა, უკიადად იუვითი წავიდი, იქ სხვეში მელოდებოდა...

სავაგიდან ამოვიდა თუ არა, დიანახა ფანტომა ტანკი, რომელზედ დასხარა იყო მას უკან მოხდევდა ოცდაათამდე გერმანელი შეავტრებულ ფოლადის მანქანა ხელმოხდა შევ კამბოში გახვეული, ოღროლორო აღდგებულ ირწეულ, ცეცხლს ანთხედა თავისი ქვეშებიდან და აბოხით ტუყის უშეუდო ტუყამტრეკეებიდან. ტანკი პირდაპირ ნანაზე მოვიდა და „უთხრობდა ხელთ ივადებენ დაჭრილებს, — გაუღოთ თაყუნი, — რა უკნა“ მას მხოლოდ ავიტყობდა იორ ხელმეზამბარა ჭქინიდა. მაგრამ ამით ტანკს იმე ვერ გაჩერებენ!

და უკმე დიანახა: მტრის ტანკის წინ რომელიდღ გვადრდილი აღმოსავლა. ორივე ხელში ხელუშემატრების დიდი კონა ვეჭირა. ნანაშ ხელუშემატრები იცნო. ის კი აღარ იცის, ეს ხელუშემატრები ესრელა ვანომ ტანკს თუ ხელუშემატრებიანად მუხლუხების ეჭმე დაწვა. საწინააღმდეგო უკანაგზა ტანკი უკმე და. მაგრამ გერმანელი შევატომბიტები კვლავ მორბოდნენ მისკენ.

ნანა ბორცვს ამოვიტარა, ავტომატს და ყუბმარებს მოაშრავა, ვანო კონიეშემატრების გზისობით აღდროთავიწეულმა გადწაწკადა შური ეთია მტერზე. დაეცა ოროშემატრთამდე დაჭრილი ვეჯარილი.

როგორკი კი მოახლოვდნენ ფანტომატები, ნანას ავტომატიც აკვანდა. ორივე ხელუშემატრები ისრელა. ერთ საათს გატანა

ბრძოლამ. დასახმარებლად მოხელმა გვარდილებმა შეადის მოპოციის წინ თხოუშეტი დახოცილი გერმანელი ნახსენა.

1944 წლის 26 სექტემბერს დამთ 95-ე გვარდილუმმა ცალკე ბატალიონმა მდინარე დნეპრის გადალახვა დაწყო პირველ დეპარტეში მეორე ახელთი წავიდა. ნანა შეავტე იქ იყო. გვარდილებს მხელი და რთულად ამოცანა ჭქინდათ დასახლეთ: ხელუშემატრები მარჯვენა ნაპირის მცირე მოსაკრებო და გამაგრებულუენენ იქ ძირითადი ძალე ბის მისვლამდე.

უშემატრად მიდიოდნენ მარცხენა ნაპირიდან მებადურთა ნავეში. გალმა ციკლით და კლდეანი ნაპირი ნისხლში იყო გახვეული. ხშირახშირად ანათხებდნენ მას ფანტის ტები რაკეტებით. მტრებმა მდენსხვევებით შევადინარსი აღმოსავლ და სუნიელი ცეცხლი დაუშინა. იბრებოდა ნავეში, იბრებოდნენ ქარისკაცები. ნანა პირველად ამოწინა ისეთ მდგომარეობაში, რომ ვერ უნებარებოდა დაჭრილებს. მაგრამ უკმე ვერ დარჯიშობოდა ძალა ვერ შეატრებოდა გვარდილებს. გამოდიოდნენ თუ არა ნავეშიდან გვარდილები უშალ ბრძოლაში ენებოდნენ.

ნანაშ შედესანტები იერიშით იბებდნენ გერმანელთა ტრანშეას, ცეცხლით, ხმით და ხელუშემატრებით ივკვოდნენ გზას. ნანა დაჭრილთა თავშესაფარს ამხადებდა დალით ხელთ ივტეს მცირე პლადარში ჰიტლერებებმა ვეულოფერი იღონეს, ახადნებში ჩაეყარათ გვარდილები. მათ წინააღმდეგ აიძინდნენ მტრის ბატალიონი ქვეითი ქარისკაცები და ტანკები. ცამე ვერ მოინდნენ სვასტიკიანი თვითმფრინვების გვარდილებში გააფრთხობი იბძობდნენ და ივერდიდნენ მტრის შემოტევას. როგორკი უკვლევთის, ნანა ბრძოლის უშემატრმა ტრიალებდა. მეორე დღე იყო, თვალა არ მოხვებოდა. არ დაესვენათ მედენსატებს უჭირდა მედიცინის დახვედრომოდებად იტვირთილი დაჭრილი უკმე გამოეუქანა. და აი, უკმე მის გვერდით გასკდა მტრის ჭურვი. ნანა იგრძობ, როგორ მოედინებოდა სახეზე ცხელი სისხლი. ამჭერდაც გაუღმა ბეჭმა. ნანაშემატრები მხოლოდ შეუბო თავზე კანს. ნანაშ თავი შეიხვია და ისევ დაჭრილებს მიშურდა. უკანასკნელ ძალას იგრძობდა დასხვარდა სახვარში ვადილიდა, მიაყოცებდა დაჭრილებს, ჭრილობებს უხვევდა. ნანა საფრინტო ცსკრების ეპაზილდე თანახმებური გვირბოდა. მისთვის კი ორ ურთულბრებზე საფრინტო კოველდურბოდა იყო.

როცა რომელიმე გადარჩენილი დაჭრილი ქარისკაცი ჰკითხავდა, ენა ხარ, დაიკოო, იგი დამილით უპასუხებდა:

— ნანა ვარ, თბილისელი...

და როგორ ინახვდნენ ბატალიონის მე ბრძოლმში, როცა იმ საღამოს მინა დაღუპის ამბავი შეიტყუეს, ინახვდნენ იბრტომ, რომ ნანა შეავტე მარტო მედიცინის და კი არ იყო, არამედ ქარისკაცების ლეილი და

ი. ზაზპირიძე,

გვარდიის თადარიგის პოდპოლკოვნიკი.

**საბჭოთალოსთის
თავადავუპლი**

ორიოდ წლის წინათ თადარიგის პოდპოლკოვნიკმა დავით მაჭავარიანმა ცნობით გახადა, რომ დაწინაურების რაიონის უკმე მამათის მკვიდრმა მანია გროგოლის ასულმა ჩხიძემ ფრინტზე გვირბოდა გამოიჩინა და სამკვერო-სასიცოცხლო ბრძოლაში ჩაბმულ ქალი „ბუნდეროვციანმა“ პირ ანამეს, შემდეგ კი ცეცხლდროვციანს. ეს ამბავი პრესაშიც წავიკითხე, მაგრამ არსებული მასალები საუბრელებს არ იძლეოდა გვირბობის კონკრეტული შინაარსის დასადგენად. საჭირო იყო დამატებითი ცნობები. ჭეშმარიტების მისაძენად საფურცლები საბუღალე ჩავთვალეთ მხევენი ფოტოგრაფიით, რომლებს უკანაგზაზე ქალთა გვირბობა და სახელები თვით მანია ჩხიძის ხელით იყო მიწერილი. ამიტომ, ჩვენ სხვადასხვა დროს გახეთ „თბილისში“ და „სოფლის ცხოველბში“ გამოქვეყნებულ წერილებს. ვარაუდი გამართლდა. გამოქვეყნებულ წერილს და ფოტოს გამოუმზაურდნენ თვით მანია ჩხიძის თანაპოლკოვლი, ათეულის მეთაური კლარა ჩხიძინი, მისი თანამებრძობები ბახულო არჯვანიძე, თუშნა ინაშვილი, მე-18 არმიის უტერანი, მცირემხიელი შ. ზაქარაძე.

მისი ვეტერანი, მანია ჩხიძის ტრავალი ბაბულის საკუთარი თვალთ მხილველი ბაბულის არჯვანიძე თელავიდან წერილობით ტყუილებოდა:

ხეივანი მთვრალნი

ღრუბლის კიბეს აუუუევით ზარბაცო,
გვიმასინძლა ზეცამ,
ვარსკვლავები გაბაცა —
მე შიხფერი აბრეშუმი მეცა.

შენი მხრები ჩემთვის იყო ნაზად,
ცა დავცაოთ ზეშვით,
დაღლილ თვალებს ვნაბავდი
ავვაროზად მქონდა ღამის უშვი.

სიუფარული შენმა გაზაფხულს შუე,
შუაღამე ფარულად მოკვითის ქვიციე
ელდასაბით გადარსების გზებს
ვარსკვლავებს შიშველს

ეს ტყვილი კვიტრობის თოვლის მოსვლას ჭკაც,
ტყვილა უფრო ლოდინით ცვი...
სიზმრებით გაშოვდაც ქარს
ცრემლის შიშველ შივი.

მეუვებოდი ხადაც ირმის ნაკვალევს,
გავაილებდა მოვაცე,
გახუნებულ აკვარელს
ვარიდებდი შეშვითებულ თვალებს.

ჩემს სარკეში მარტობის თეთრი ღანდი ზის,
როგორც წვიმის უვალის გამჭვირვალე ღერი.
სიუფარული გაგვიბეღელ მის
სასხლემში ვმტკირი.

განთილაღე მასპინძელე ვანაზა, —
ცა ღრუბლებში მიწვა,
გამახსენდა ანაზად,
რომ სრულდით დამკვიწვა მიწა.

ღრუბლის კიბეს აუუუევით ზარბაცო,
გვიმასინძლა ზეცამ,
ვარსკვლავები გაბაცა —
მე შიხფერი აბრეშუმი მეცა.

ნატყვარ

ცა ეშაღება სამქელისოდ კაბები თეთრი
მოურთიათი ქორბანებებით,
და მოკისკით ფანტელუბის უსწავს ეტლებს
დააქროლებებს თეთრი დევები.

ზეცა ისეთი სუფთაა და იზე მაღალი,
მეტო სიმაღლე ვიღამ ახოლის,
ითიის წვერებზე აწეულა წელი ახალი
და შუაღამეც მალე თუვლებს...

სიცოცხლეს შენი ერთგულების ტაძარში ვაქვე,
დალოცე, ვინც კი ჩემს ნაცვარს ხატობს
შემამლებინე, ცაო, წმინდაც, ისეთი საქმე,
ჩემით სიმაღლე რომ მოგემტოს.

მრავალეამირ... ვარსკვლავებად იქცა სიღირა
ცა მიხატების კალათას მომგავს,
ღრუბლებიდანაც უკვერღითი მოაღერა
მთვარის ახალი, უვითელი ქოლგა.

გაღვიძებთი ჯადოქრებს და ზღაპრის კაცუნებს,
ინატრე წუთი იცად მხოლოდ,
ახდენილ სიზმარს თოვლის ხელი შემოაცურებს
და სიხარულზე იმდერებს ქორ...

სიღირის აღზე ღამე გატედა. მზე არის აქვე
და არსოდეს დაგეტოვებს მარტოს...
შემამლებინე, მზეო-დედაც, ისეთი საქმე,
ჩემით სიმაღლე რომ მოგემტოს.

მრავალეამირ... ვარსკვლავებად იქცა სიღირა
ცა მიხატების კალათას მომგავს,
ღრუბლებიდანაც უკვერღითი მოაღერა
მთვარის ახალი, უვითელი ქოლგა.

„ათულმა მტერს უკანასკნელ სისხლის
წვეთამდე გაუჩინა ნინალმდეგობა. მანია
ჩხაიძე არ დაინა, ტელეფონით აღწობა
ჩვენის შექმნილ მდგომარეობა. დამხმარე
წანილის მოსვლამდე ათულის მთელი
შემაღდენლობა გვირულად შევიწარა ბრძო-
ლას. ცოცხალ დარჩენილება მანამ ავტო-
მატი 4 „ბენდეროვეცი“ გამოსალმა ნუ-
თისფლად. სხვა გზა არ დარჩენიდა და
მტერმა სახლს ცეცხლი გაკვირა. სახლის
წანგრევებიდან მანია ჩხაიძე ძირს ჩამო-
ვარდა. რადგან კერაფერი ათქმევიცა, ნა-
მეს და ბოლის ცეცხლი დანგეს. დამხმარე
წანილები რომ მოვიდნენ, მანია უკვე
მკვდარი იყო. მისი დამწვარი სხეული
ოქროს ბეჭდით უკიანით და დიდი პატი-
ვით დაეახსენებოდა“

„ათულის შეთავარი კლარა ჩჩინიაინ
წერდა:

„შეგირავთა ათულმა, რომელშიც მანია
ჩხაიძე ტელეფონისტად იყო, შეამწინა,
რომ „ბენდეროვეცის“ ჯგუფი სამეთვალ-
ყურო პუნქტს უახლოვებოდა. მებრძო-
ლები არ დაინგნ, მოეზადნენ ბრძოლი-
სათვის და თავდასმსხმელებს ავტომატების
ცეცხლით შეხედნენ. მანამ ალღო აული
შექმნილ ვითარების და სასწრაფოდ გა-
დასცა ტელეფონით, ალუაშორტყმულნი
ვართ და საქირაოა მათელი რაზმის გამო-
კვანაო.

ვითარება გართულდა, გამიპრათა უთა-
ნანწრო ბრძოლა უკანასკნელ ვაზნამდე
და უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე იბრძო-
და მშვერავთა ათული — თიხი ვაჭი და
ერთი ქალი, მაგრამ მტრის სიმრავლემ
სძლია ზუთ გმირს. მამული რაზმი რომ
ადვილზე შეივდა, ამ მამაცი მებრძოლ-
ების საშინლად წანამები, დასახიზრებული
გვეამები მინაზე ვყარა. მანის თვალუბის
ადვილზე სისხლიანი კორმობები უწანდა,
გამომულებული ქალიშვილი თავისივე წა-
წნავებით ხეზე ჩამოკედაო.

შუუხუნი იმწინამვილიც მთლიანად ადა-
სტურებს მანის მიერ ჩადენილ გმირო-
ბის ამბავს, მისი წამების და ცეცხლში
დანჯის ფაქტს.

ახე და ამრიგად, ექვემუტანლად
დადგენილა, რომ მანია ჩხაიძემ ბრძო-
ლაში ქართული ქალისათვის დამა-
ხასიათებელი მტკიცე ხასიათი გამოიჩინა,
უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე გაუჩინა
მტერს ნინალმდეგობა, არ გასცა თავისი
წანილის საიდუმლოება.

ამიტომ არის, რომ დასავლეთ უკრაი-
ნელუბს უფართ და პატებს სცემენ მათი
განთავისუფლებისათვის დაფერფლილი ქარ-
თული გოგონას სხოვნას. ამიტომ არის,
რომ ქ. ბორისლავში, ყველაზე უფრო
დიდ და ღამაზ ქურბან უნოდეს მანია
ჩხაიძის სახელი. ამიტომ არის, რომ ად-
გილობრივი მოსახლეობა სათუთად უკ-
ლის და ცოცხალი ყვევილებით ამკობს
მის საფლავს.

შალვა შრანგიშვილი
პოდილოკოვნი.

მხარი სადღეგრძელო

თუ შეიძლება მომეცით სიტყვა
შემოგთავაზებთ ერთ სადღეგრძელოს.
ეს გაუმარჯოს სიყვარულს უღელურ ნაყოფს,
დაუბადებლად გარდაცვილ ბავშვებს.

მე ვადღეგრძელებ ბავშვებს, რომლებსაც
ქონდათ ფრები და დაბრუნდნენ ლმერთთან,
ან უღრო სწორად, ჩიტებივით ხელის აქნევით
შევაშინეთ და გავრეეთ ცაში.

ჩემს ერთი წევოც არ გავიმეტებ,
თუმცა ძუძუსი ჩემ დღულა მამინ,
დაუბრუნებელ, შვიდაწყვეტილ გზაზე წასულებს
საგზადა სახელიც არ გაუბრუნებ.

ჩვენ არც კი ვეკვობთ, რომ მკვლევლები ვართ,
და მზეს თამამად ვუსწორებთ თვალებს,
შეუკი წვიმამი ცისარტყელის გვირგვინებს წნავს და
იმ გვირგვინებით ჩვენს შვილებს ამკობს.

უნ იცის რისთვის მტრწადა ლმერთი
რა სიმაღლეზე უნდა ეფრინათ.
უნ იცის ვისი სამზინელი ცოდა ვაჟებს ცისრად
და მძიმე ცოდა დაგვაქვს თლისინადა.

სიკეთე ჰქმენ და ქვაზე დადევი...
მორატებასაც ვტოვებთ გზებზე და
ფეა მზებნელი და კველსგან მიტოვებული
ოღებზე საღმე შემოგვეურება...

ბედნიერი ვეწუწუნებთ უოველ ცისმარე
ო, ლმერთო ჩემო, რა დავაშევი.
ჰოიანველიც კი უმიზნოდ არ დამიბარავს,
ბადალიც კი არ გაიშთიფლავსო...

თუ გაზაფხულზე მოულოდნელად
ქუჩაში თქეში წამოგვეყვია —
ჩვენი შვილები უდედურად ტირიან ცაში
უსიყვარულოდ დარჩენილები...

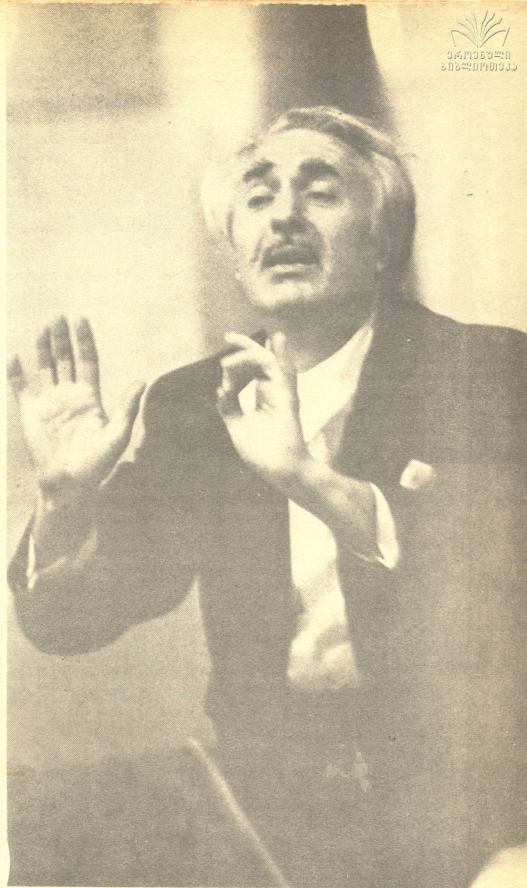
ღამით ავსიტოს ცა თუ გინახავთ
აუფეხებელი ცოც ვარსკვლავებით,
ის მოციმოცემ ვარსკვლავები ჩვენი შვილების
გამკრთალი ძილის უკვილებია.

უაინაო და უადერსო
ვერ იძინებენ ცაშიც ბავშვები
და უკუნეთში ვარსკვლავებდა ქცეულ თვალებით
ჩვენს უღარდელ ძილს უთვალთვალებენ.

ზოგჯერ მოსწუდება ცას რომელიმე
(ცაშიც ძნელია თურმე ლოდინი),
მათ ენაწარბათ მოაღერეს ჩვენი ზელები
და აქ მოსვლამდე იფერფლებიან.

ზოგჯერ ჩვენ ავი სიზმარი გვიკებენ
და მათებს ვეძებთ ისე უაზროდ,
ჩვენ დაგვაფიწუდა ან არც ვიცი, რომ მკვლევლები ვართ
და რომ ოდესმე გავგახსენებენ...

თუ შეიძლება მომეცით სიტყვა,
ერთ სადღეგრძელოს შემოგთავაზებთ,
ეს გაუმარჯოს სიყვარულს ცოდიან ნაყოფს —
დაუბადებლად გარდაცვილ ბავშვებს.

სსრ კავშირის სახალხო არტისტის, ლენინური და
სახელმწიფო პრემიების ლაურეატს ოთარ თაბთაძე-
შვილს მიენიჭა ლენინური პრემია ოპერა „მთავრის
მოტაცების“ მუსიკისა და ვოკალისა და ორკესტრ-
რის კონცერტისათვის.

„ეურნალ „საქართველოს ქალის“ რედაქციის კო-
ლექტივი და სარედაქციო კოლეგია ჩვენს სახელოვან
ლენინლისო კომპოზიტორს ვულოცავთ მისი ნიჭის
ღირსეულ დაფასებას, მისი შემოქმედების საერთა-
შორისო აღიარებას.

ფე მოგადევდა და მე ვიცოდი, რომ სახლამდე, სულერთია, ვერ მივასწრებდი.

კოკისპირული წვიმა პაპაჩემის ქობის მახლობლად ნამოგვე-
ნია. ქობში რომ შევედი, უკვე გასაწურები ვიყავი. პაპა სა-
ფუტკრეში არ დაგვედა.

ვისხვდით ქობში ერთმანეთთან მიხუტებულები. განა ხელებს
მისრესდა, სველი ჩივის სუნი ასდიოდა. ნამდაუნუმ შემინებუ-
ლი მეკითხებოდა:

— შეგცედა? ვაიმე, ავიდ რომ გახედ, რა მესველება?

მე ცანკალები შართლაც ძალიან მციოდა. განას თვლებში
ერთმანეთს სცვლიდა შიში, სასონარკვეთა და სიყვარული. მეზე
მან ყელზე ხელი ოტაცა, ხველა აუვარდა. მე ვხედავდი, როგორ
უკრთოდა ძარღვი სათუო, სპეტაკი კისერზე, მოვეხვიე და თავი
მის სველ მხარს მივიყრდენი. უფერ საოცრად მომინდა, ასეთივე
ახალგაზრდა და კეთილი დედა მყოლოდა.

— რა დაგემართა? — მეკითხებოდა დაბნეული განა, თან
ახველებდა, თავზე ხელს მისვამდა, — რა დაგემართა? ნუ გე-
შინია... მეხი არ დაგვეცემა. მე ხომ შენთან ვარ. ნუ გეშინია.

მერე მსუბუქად მიმიტეა, პირთან კოფტის სახელი მიიტანა,
რომეზღვტე მუხის ნითული ფოთლები იყო ამოქარგული და ამ
ფოთლების გვერდით, ტილის ნაჭერი მათივე მინამეცანი სის-
ხლის პატარა ლაქით გაიკლენთა.

— არ მინდა შენი ფიცი! — ნაჩურჩულა განამ, დამნაშავედ
შემომხედა ნარბებს ქვემოდან და გაიცინა. — წელან გეხუმრე.

ქუხილი უკვე ამ ვრცლად გადამლილი მინის დასაღირში
ისმოდა. ღვართქაფმა გადაიღო. მხოლოდ ხის ფოთლებიდან მო-
წანწკარებდა და მოწანწკარებდა ნვეთები.

დამე სიტყვე მომცა. ერთი დღის შემდეგ ბელაია ცერკოვიდან
ველოსიკედით ჩამოვიდა ახალგაზრდა ექიმი ნაპელბაუმში, გამ-
სინჯა და თქვა, პლევრიტი აქვს.

ექიმი ჩვენგან განას სოფელში წავიდა, დაბრუნდა და შიორე
ოთახში დედაჩემს დაბალი ხმით უთხრა:

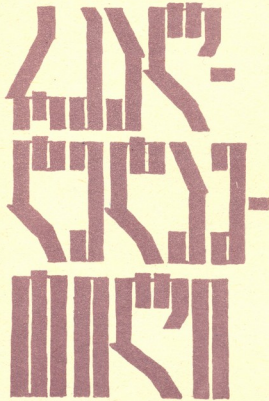
— შარია გრიგორიენა, იმის ჩქარი ტულეი აქვს. გაზაფხუ-
ლამდე ვერ შიპატანს.

მე აფტირი, დედას დავეძახე, მოვეხვიე და შევამჩნიე, რომ
კისერზე იმასაც განასანიარი ნახი ძარღვი უცემდა... მაშინ კიდევ
უარსავად აფტირდი და დიდიხანს კვლარ გაეჭერდი, დედა კი თავ-
ზე ხელს მისვამდა და მუუნებოდა:

— რა დაგემართა? მე ხომ შენთან ვარ, ნუ გეშინია.

მე გამოვეციდი, განა კი ზამთარში მოკვდა, თებერვალში.
მომავალ ზაფხულს დედაჩემთან ერთად იმის საფლავზე წა-
ვედი და მწვანე, პატარა ბორცვზე შავი ბაფთით შეკრული გვი-
რილებს თათივლი დავდე. განას ასეთი ყვაილები ჩანენა უც-
ვარდა თამში. მე რატომღაც უტერხულად ვგრძნობდი თავს, რომ
ჩემს გვერდით დედა იდგა, ნითული ქოლგა გავშალა, მზისგან
თავის დასაფარავად. შევედი. განასთან მარტო უნდა მივს-
ლიყავი.

თარგმან პალანდინა ქიმინჯარამ

ორნი ერთ
სამზარეულოში

ხნიერმა ქალმა რედაქციას წერილი ახ-
ლა, რითაც აუნყებდა უბედურებას, მის
ოჯახს თავს რომ დაატყდა და ელაპარაკა
ერთადერთი ვაჟშვილი. რას ითხოვდა გაუ-
ბედურებული დედა? დახმარებოდა რძალს
ოჯახური ცხოვრების მოწყობაში „გა-
ლოცა“ საცაგარეო, კეთილი, განათლებუ-
ლი, მაგრამ მორიდებული ქალი, უკვე
რამდენიმე წელია კარნაკეტული ცხოვ-
რობს. მას ქმარი სჭირდება, შვილიშვილს
კი მამა უნდა. უამისოდ ვერცერთი ბედ-
ნიერი ვერ იქნება“.

ჩვერ ყველანი ვადიდებთ დედების თავ-
დადებას, მათს უანგარობას, მაგრამ ეს
საქცილი რომლის დამსახურებათა ნუს-
ხაში შევიტანოთ? დედისა თუ დედამთი-
ლისა? და, საერთოდ, შეიძლება თუ არა
მათი დამოუკიდებლობა? განა შეიძლება იყო
კარგი, გონიერი დედა და ავი დედამთი-
ლი? ამბობენ, შეიძლებაო. ექვიანობისაგან
ზოგჯერ ჭკვიან დედასაც გონება ებნინე-
ბა. მაგრამ ბევრ დედას უნარი შენგე-
და „დაძლიოს თავისი თავი“, დაიოკოს ენე-
ბათა ლევა და დაეხმაროს ახალგა-
ზრდებს შექმნან თბილი, ოჯახური კურა.

ხანგრძლივი დროის განმავლობაში შე-
საძებლობა მქონდა თვლი მედეგებინა
თუ რაოდენი მზრუნველობით იცავდა ერთ
ოჯახში დედამთილი დედისერთა შვილი-
სა და რძლის სიმშვიდესა და კეთილდღე-
ობას. დედამთილი მხოლოდ შვილს აუნჯე-
და ხოლმე ხმას: „როგორ ელაპარაკები
ცოლს ის ქალია, დედაა შენი შვილები-
სა!“ უფრო მეტიც, ჟღერამთილი მარტო
შვილს კი არ არწმუნებდა პატივი ეცა
ცოლისათვის, საკუთარ თავსაც არ აძლევ-
და უფლებას შეეღაბა რძლის ღირსება,
შეებღალა მისი უფლებები. და ეს მაშინ,
როცა უნდა რამდენიმე წელი ერთ ვინაო
ოთახში უზღებოდათ ცხოვრება. გამრჯე,
მუყათივი ქალი ყველაფერს აკეთებდა ისე,
რომ არასოდეს, არავის არ ეგრანო თავი
მოეღვდ მის წინაშე. და განა ვასაკვი-
რი, რომ თვით რძალი უსაყვედურებს
ქმარს დედისადმი უყურადღებობას?!

ორნი ერთ სამზარეულოში

ჯერ ერთი, ოჯახის წევრთა ურთიერ-
ობაზე ძლიერ გავლენას ახდენს განათ-
ლებასა და კულტურის დონე. ეს დონე კი
ახლა საკრწმობლად ამაღლდა. მასწავლა-
მე, უფრო გაღრმავდა ადამიანთა, მათ
შროის, რა თქმა უნდა, ნათესაობის, ქცე-
ვის მოტივები. დედამთილი, ჩანს, სულ
უფრო ხშირად მიდის იმ დასკვნამდე, რომ
ძალიან თავი ყოველთვის ახალგაზრდა
ქალის ხინჯში როდია დამარხული აქ
უფრო საქმე გვაქვს ქალის ფსიქიკისა-

თვის დამახასიათებელ ბუნებრივ თვის-
ებებთან, რომელსაც ორივე მხარემ ანგარ-
ში უნდა გაუწიოს. მეორეც, ორი ქალის
ზნე-ჩვეულებების, მათი ურთიერთობის
შერბობების წინადა ობიექტური მიზეზ-
ებიც აქვს. ძველი მამაბაბური ტრადიციით,
ცოლი ავიცილებლად უნდა მისულყო
ქმრის ოჯახში, ამგვამდ კი ახალდები-
წინებულთა მხოლოდ ოცდაათი პროცენტი
თუ რჩება დედამთილებთან. მამასადამე,
თავისუფალი არჩევანის შემთხვევაში ახ-
ალგაზრდები ქალის მშობლებთან შერ-
თებას ამჯობინებენ ფაქტიურ თვის თავად
მრავალმნიშვნელოვანია: ორი დედიდან,
ეტყობა, სიდედრიან ქაემირი ახლაც ნა-
კლებ მტკიცეულია.

და კიდევ: ატმოსფეროს შეცვლის ხელს
უნყოფს ის, რომ თანამედროვე რძალი და
დედამთილი მატერიალურად სულ უფრო
ნაკლებ არიან დამოკიდებული ერთმა-
ნეთზე. ახეთ სიტუაციაში უროიერთუმა-
ყოფილებების საბაბი, ბუნებრივია გაცი-
ლებით მეცრეა.

იგი გამოდის, რომ ახლა ორი ქალის
უქმყოფილება მარტო საერთო სამზარე-
ულოში მომდარია კინკლაობის ბრალის?
მაგრამ ხომ შეიძლება ასეც მოხდეს: დე-
დამთილი შიმობის სადღილი არ დაამალაობს,
რძალს კი არ უყვარს უმარტილო კერძი. და
აი, განაწდა უქმყოფილების საბაბები,
თუმცა ამის მოგვარება, ასე თუ ისე, კი-
დედ შეიძლება.

იგიეთ ერთი თანამედროვე იგავი? ძვე-
ლი ნაცნობები ერთმანეთს შეხადენენ. ერ-
თი მოუყვა მეორეს შვილების ამბავს: „ქა-
ლიშვილი გავათხოვე, მართლაც რომ
ბედმა გაუღლია: სიძე უყრადღებანი,
მზრუნველი, შრომისმოყვარე გამოდგა.
ცოლი დღილით გაღვიძებულაც არ არის,
მას კი უკვე საფუთუშეში წასვლაც მოუს-
წარბა, საუზმეც გაუმზადებია. ყველაფერს
ასწრებს, ყველაფერი ეხერხება. მაგარა,
ვაჟიშვილზე კი გული მტკია — წელმო-
წყვეტილი ცოლი ყვავს, დღილი საუზმის
დამზადებაც არ ნებავს, საცოდავი ბიჭი
თვითონ იცხებებს საქმელს“.

* * *

ეს, ალბათ, დედური ფსიქოლოგიის თო-
ვისებურება გახლავთ. ერთდროევე სი-
ტუაცია ღირებულებათა სხვადასხვა საკ-
ალით ფსხდება: რაც კარგია შენი შვილი-
სათვის, ის საერთოდაც კარგია, თუნდაც
ვინმეთვის ძალზე უხერხულიც და უსი-
ამოვნოდ იყოს. სამაგიეროდ, ყველაფერი,
რაც იოტოსდენდაც კი ბილავად იღი-
ლი შვილის ინტერესებს, დასაგმობია. დედა
თუ ხმას არ ამოიღებს, იქნებ ყველაფერი
კეთილად დასრულდეს — ახალგაზრდებს

ხომ უკვარი ერთმანეთი! მაგრამ საქმეში რომ ერთი, მეორე, მესამე ჩაერვება. საქმეს კეთილი ბოლო არ უნდა!

ზოგჯერ სიყვარულის მარცხდება

ზოგჯერ შავბილი ძალა აძლევს და ვებს ანაბო შვილი, გული ატყინონ მას, თუ სიყვარულ ადამიანს შორის არჩევნები გამოიწვევს მდგომარეობაში ჩაყვინთვს. და ეს მაშინ, როცა ასარჩევი არაფერია და არც შეიძლება იყოს, — არ შეიძლება იმიტომ, რომ ერთგულებიან და სიყვარულის ხასიათი დედსა და ცოლს შორის საქმეში განსხვავებულია.

ჩემი აზრით, მოცემულ შემთხვევაში, დედამთავრებში დედური საწყისი უფრო უსტად არის გამოხატული, ვინც ქალური შინაგან მოთხოვნილებას მოკითხვებს: ბევრი დედა ვეგომეორისადმი რაღაც განსაკუთრებული სიყვარულით არის განსხვავებული და ეს სიყვარული შემდეგში ქვითანობის ძალეუ ავლენდება გველგონება, რომლის ნაბეჭდი რძალსაც აწიანებს და დედსაც აქვე დაეძინეთ, რომ ძველად ახალგაზრდა ცოლისაგან უსიტყუო მომთხრობებს მოითხოვდნენ: ის ყველაფერში უნდა დაემორჩილებოდა ოჯახის ინტერესებს. თუმცა, ამგვარად ზღბდა ხოლმე, რომ ქმარი, რომელსაც ბალბობდნენ, ძველბილით გასვლდნია დედისადმი მოჩინებულ და პატივსიტყმა, სურველად არ ამღვინებდნენ, ღრმად ჩანდნენ ორი ქალის კონკლავიის საბაზის და მიზნებს ის მხარს უჭერდნენ. ასეთი ცალკეობრიობის ანაბეჭდი არაფერი სასიცილო არ გამოდის. თუმცა, არა, გამოდის: — გვარა ან აურზაურში გაბნარდლი კონკლავი უკვე საკუთარ ცოლთან.

— მამ როგორ მოვიქცე, — კითხვობს ასეთი მეუღლე და შვილი. — ცხრად ხომ არ გაგუქრები, როცა ვხვდები, რომ როდენი მთელ თავიანი ძაღს და ტერგიას ერთმანეთის ღანძლეაუნებს ახმარენ?

დასამალავი არ არის, რომ ზოგიერთ ადამიანთა შორის არსებობს ფსიქოლოგიური შეუთავსებლობა, და ეს მაშინ, როცა ვხვდებით ურთიერთობის სახეობის ნესიერ, ნორმალური ადამიანია. ჩემი აზრით, თუ ორი ქალი ერთმანეთს ვერ კეთილება და მათში ფსიქოლოგიური უკუთავსებლობა შეიშინება, — სჯობს მინიმუმად დაეყვანათ მათი ურთიერთობა. ასეთი საბოლოო გადაწყვეტილება იმიტომაც უფრო, რომ მხარეთა შესარიცხვად ძალისონი დახარვეჯა შეიძლება ამბო იყოს და მხოლოდ იმდენი დაგვიკარგოს, არ, რაც კიდევ უფრო უარყვია, ვითარცა ცეცხლზე ნავთის დასხმა გამოგვეღვდეს და ანთი არაკეთილდანიშნობილება უფრო გავა-

ღრმაობა. ასეთ შეუთავსებლობაში რომ ვერ ვერ იმარჯვებს, ეს უკვე ძალიან კიმა ძალაზე უნდა გამოიარვეს, დაბარცხებულ მათგან სიყვარული გამოდის, და ზარალდება, თუ შეიძლება ასე ითქვას. „ბურჟუაზიის“ კაცთა მისინილება და მითაც, დაბრუნდება ვაგი დედსაგან, დაბრუნდება მის სრულ კანარგულდობაში — შემდეგ კი, როცა ცენტრებს დაბეჭდნენ, დედს არ აბეჭდებს ცოლთან გავრის, მით უმეტეს, თუ შვილები მათგანა. ცოლი თუ ქმარი დედის დაბრუნებას ვეჭვობს, შემდეგში ისიც ბევრს ინანებს ამის გამო. ცხოვრებაში უნდა ვემორჩილებოდეთ გინებას, ჯანსაღ აზრს, მაგრამ ხშირად ასე არ ვიქცევით და, ჩვენდა საკუთარად, ვინებში ვაბეჭდვით აი, ვთქვათ, ვაგიშვილს დედსთან მიმქარება რაღაც დედისანაღუბე: დედა ცალკე ცხოვრობს და საგანგებოდ მუშაობს, ვეჭვობს შვილის ოჯახში ვეჭვობს და სხვადას. ვეჭვობს ცოლი კი თავს: ადევნებს ქმრის სამზახის: როგორ ვეჭვობენ მათებს დედისაგან, რა საჩუქარს ყოველბო... ნავა. ქმარი და, — ქალი კვლავ განმანათობა: ახლა ადებთ დედამთავრის მომდგება და გვარინად „გამინათობს“. ზღბდა, ახალგაზრდა ცოლი ზოგჯერ მარაღალია! ქარაგმული თუ დაუფრავი ღამაგავით, დედა, ხშირად შვილს თავზე ახვევს აზრს, რომ კარგ ადამიანებს ცოლებში ბედი არ სწყობია; მას რომ სხვა ქალი შეერთოს, ისინი საიმპეტრობითი იცხოვრებდნენ... როგორ იქცევა ამ დროს შვილი? უსმინე!

ჩემი მზე მითხარი, პული მოვიპალო

მაგრამ, როგორ მოვიქცეთ, თუ შეუთავსებლობის საფუძველი საყვარელი თავანაბლივია?

დედის სიყვარული — ერთ-ერთი უძირუდატესი და უქმარბიტი ადამიანური ღირებულებაა. თუ არა ქალი, მამ ვინ უნდა უფროხობდებოდეს ყველაზე მეტად ამ თვისებას და დედის დაბეჭდვებს, მისი შვილური სიყვარულის კვარცხნაბეჭდებიან ჩამოყვანებას რომ ცდილობს, ცოლი ამით ძირს ხომ არ უთხრის სწორად იმ ზნებში ვერ ვუჭვებს, რისთვისაც იგი თავადვე იბრძვის? ნურც იმას დაეიფინებო, რომ ქმრის მომბეჭდვითან დამოკიდებულების კარგველი სტილი, რომელიც ქალმა შექმნა, შესაძლავა შემდეგში მის ნინაღამდევე დაბრძინაობის.

* * *

— არ გვადებთი, დედის სიყვარული უფაქობია გრძობაა! მაგრამ მეც ხომ დედა ვარ მისი შვილის დედა. რაო, ერთს თავგანი უნდა ვცეთ, მეორე კი შეიძლება არაფრად ჩავაგდოთ? — ასეთია ბევრნი რძლის ლეიტმოტივი. სწორედ ეს არის მწარე სანამდევალე: ორივე ქალი, ორივე დედაა. ერთი შუბეუდითი, თითქოს, ყველაზე უფრო იბრძუნდა აფსაბეჭდნენ

ერთმანეთში ამ საწყისს. მაგრამ, ხშირად სწორედ მათ ავიწყდებათ საკუთარი სტილიც და მათთან დიდი მითაც, და ამ ბოციებს შელახული თამოყვარულობის გამო იციანებენ. არა, ორი ქალს არაბოციდეს დასტვის გამოძებნა არ შეუძლია. ამის გაცეთება მხოლოდ კაცს ძალეუის უ ი ი შესლავა და ქმარს.

ამბობენ, თურმე, საქართველოში კაცი ახალგაზრდა ცოლს მას რომ მოიყვანდა, ასე ბეჯავა დედას: „აი ჩემი ცოლი, თუ მე გვიყვარებ, დედილი ქალიშვილივით უნდა მიილი, თუ აწყენებოდა დედად აღარ ჩავთვლიო“. ცოლს კი ასე უბეჭდობდა: „აი დედაჩემი, მე მიყვარს ის ამირედან შენ მისი ქალიშვილი ხარ, თუ დედაჩემს აწყენებოდა, ჩემს ცოლსაც ხელს აიღებო“ (ბუნებრივია, მე ნათქვამის აზრს გადმოგვცემ, და არა ზუსტ ტექსტს). და ყველაფერი, ჩვეულებრივ, ყველავე თავისივე ადგილზე ლაგდებოდა.

ბარზე კი ვთქვამ, უნდა ქმარს ყოველთვის როდი მოსწონს ორი ქალის იგიღიღიური ერთსულებებია. ასეთ შემთხვევაში, ქალები ცდილობენ სრულყოფი, გააკეთილმოხილონ და ხშირად შედგაგვიყვარებულ მუხრუქებში მოაქციონ კაცი. ოჯახის მამის ზნებრივად და ფსიქოლოგიური განმარტობისათვის ფრინად სასარგებლო ახლობული ქალების მეგობრული დამოკიდებულება. ცნობილია, ოჯახში აბმოსცეერი იცვლება, როდესაც ინტერესების სახე უღიშობს და სისარუღილოთ არინა აღიქვნი. შეუთავსება და შეუთავსებლობის დედისა და ბუბის კეთილდანიშნობა იცივია, რაც მზის შუქი.

ღირაბულებათა სალა

თვალში მომხვდა ერთდაქვილი მოსულ „ღია ნერილი“. რთი რძალი ნერილის სწორს მეორეს. ორივე ქალს საერთო მათე დამოკიდებულება, დედამთავრისადმი დედა დამოკიდებულება კი რაღაცეღიღიურად განსხვავდება. ერთი როგორი მირქველი მითვება, ითივე ნავიდა, არ მითვება მითვების განმდელი ხელი, თანაგრძობი: ახლოს არ გაიკარა: სრულიად ახალგაზრდა რძალი, რომელიც ვერ კიდევ მძღავრად არ იფევა ვეხზე, უმაღლეს ყოველგვარ ქმრის ნათესავებს, თუმცა შეურნებობის გაძლიერა არ ეხერხებოდა, არ აფრის გაკეთება არ იცოდა. ოჯახში იყო უსამომეცება — და სწორედ დედამთავრის აზრებდა ახალგაზრდა მირქველი ცოლს ქმართან, რძლის უსიტყვას საციელს მმობელ დედსაგან არ უხმობდა. მაგრამ, ყველაფერმა ამაღლ ჩაბნარა. ქალმა ოჯახში მითვება, ახლა ყველაფერს ქმრის ნათესავებს აბრალდა. მეორე ქალს კი იმავე დედამთავრთან კარგი დამოკიდებულება აქვს.

დაბს, ოჯახური ურთიერთობა ბევრნა და დამოკიდებულები ჩვენს ქემმარინტ თვისებებზე, ავრთვეთ მიწეს, თუ როგორ აინახება ისინი მეორე ადამიანის შეგნე-

17486

საქართველოს
საბჭოთაო
საზოგადოებრივი
საინფორმაციო
სისტემა

ქვიშაზე ქვიშაზე მკვალში

პაპაძოგობის ფიპრპბი

ბსა და გულში. მართლაც, რა უნდა მიკინით „სკეუდვ?“ ერთი ახალგაზრდა ცლონსათვის მნიშვნელოვანია, რომ დედამთილმა დავიკალოს სამზარეულოს შრომა და საზრუნავი — და ამისათვის იგი მზად არის აიტანოს მუდმივი ჩარევა თავის შინაურულ საქმეებში. მეორე მძღოლსათვის უფრო ადვილია თითონაც ნახევრადმშობიერი იჯდეს, ქმარად მშობიერი ამყოფოს, ოღონდ არ ესმოდეს დედამთილის გაუთავებელი საყვიღურები: „რატიმ ის ქაბთბ არ აიღე?“ „საქმლის წესიერად შეკმაზავს არ გებერებბა?“, „საელოლებს ცუდად აუთოებ?“ „ჩემი საყვარელი ღამაშიბი გაგიტებავს...“ ახალგაზრდა ქალი ხედავს: აკეთებ — ცუდია, არ აკეთებ უარენია. შენს ყველა მოქმედებას დაფიქრებით შევსაღის წველი მკაცრი თვალის, ანდა მუცარი თუ არა, ყურადღებანიბი მინიქება, ერთი სინჯე და გაარკვე წერილობებით, თუ შენ გამუდმებით ელოდები საკუთარი უუნარობის მორგე „მხლებას“.

მაგრამ, მოთმინებით, რატიმ არის, რომ ყველაფერში დედამთილებს ვიდაბაშულეებთ? მისი როლი ხომ დამოუკიდებლად არ სრულდება, ეს კოლექტიური როლია. მას ყველა ახრულებს, ვინც კი ოჯახში უფროსი ქალის ირგვლევი ტრიალებს, ბავშვებიც, ნათესავებიც, რომლებიც ან გარეშე მოთვალთვალები არიან, ან ეხმარებიან რძალს შეგივიცეს ოჯახში, გახდეს იქ სასურველი, სრულყოფილიანი დამიანი. კოლექტიური როლი, ამავე დროს, პასუხსაბები როლიც არის აქ, სხვათა შორის, ბევრია დამოუკიდებელი დედამთილებე. ის ხომ, ჩვეულებრივ, შეულის მუღლისადმი კეთილიად არის განწყობილი, და ამავე დროს დიდი გავლენა აქვს შეილებე; არა, რასაკვირველია, მან არ უნდა იკითროს „სამედიტატორო მოსამართლის“ მოვალეობა. მაგრამ, დაფიქრებით, ზოგჯერ ერთ სერიოზულს, მშვიდსა და დამაჯერებელ სიტყვას შეუძლია განმუხტოს ატმოსფერო.

ღიას, ადვილი როდია გაერკვეთ სხვების საქციელში მართლაც, განა კინებ დამნაშავეა იმაში, რომ სხვა ოჯახშიც, სხვა დროს დაიბადა, აღიზარდა ღირებულებათა სხეგავარ სისტემაში, სხვა სამოხებებო? თქვენ თავს უთხარი: „არა, ვერ დავიდავანაშაულეებ დედამთილს (რძალს) იმიბი, რომ სიყვარულით არ არის გასქვალული ჩემდამი.“ დამნაშავე არც რძალია. ის ხომ ახალგაზრდაა, გამოუცდელია, უფერგილია, ჯერ კიდევ ბევრი მარტვი მოსიღის. და საერთოდ, უფერმუხვით, უმჯობესია შედგომები და ნაყოფიერებები კი არ ვეძებოთ, — მუხსაც ხომ აქვს ლაქები, — არამედ ერთმანეთის სასარგებლო ასნები და დასკვნები; ვებებოთ ორი ქალის გულწრფელი ერთგულება და კეთილმოხურნობა ერთმანეთის მიმართ, ორი ქალისა, რომილთაც ერთი კაცი უფვარი, ერთს როგორც შეიღი და, მეორეს, როგორც მუღლეთ.

„ჩვენი ბავშვობა ყოველთვის ჯობით დავაქვს.“ — მისწრებულად შენიშნა ერთხელ ჩარილი ჩაბლინა. მართლაც, ღრმა მოხუცებულობაში როცა ცხოვრებისეულ მრავალ მოვლენას თუ მოვლენებს ნელთა სიმრაველ თავის ფრანს ჩამოაფარებს, მოგონება ბავშვობაზე ციკრის ვარსკვლავით მანიც კოაფოს და აბნებს თავის თიღლ, მსუბუქ სხივებს, დანაოქებულ ბავშვს ღიმილად და მაღლოებებად რომ ეფრქვევა. ბედნიერი ბავშვობა მომავალ ბედნიერი ცხოვრების საძირკველია.

ჩვენს ქვეყანაში არავითარი სოციალური მიზეზები არ არსებობს უსიხარულო ბავშვობისათვის. და მანაც... არიან ჩვენს გვერდით იმედგაცრუებულ, პღზნებულ, ცინიზმით სავსე, ურწმუნო, გამჭივრარეული ბავშვები. ისეთი ბავშვები, თითქოს ბედითი რომ არიან დამუხტულნი და ყოველ წელს მზად არიან ავსტრეკვაზითა და უზუნე ქვეით (ხშირად დანაშაულებრივ მოქმედებით) აფეთქდნენ.

კითხვები, კითხვები...
ყველაზე ამონურავ პასუხს ამ კითხვებზე თვითონ ბავშვები გვაძლევენ: მოსწავლეებს (მე-7, მე-8, მე-9 კლ.) ასეთი დავალება მივეცი: ნარმოედინათ საკუთარი შეხედულება იმაზე, თუ როგორი იქნებოდნენ დედა ან მამა რომ ყოლიიყვენ. გავცნობთ მნიშვნელოვან მოსაზრებებს მათი ნამუშევრებიდან:

„მე რომ დედა ვიყო, ჩემი შეიღების მამას არასოდეს ნავეჩნუებებოდა: ეს გვაკლია; ეს ვკიღდა, სხვას აქვს, ჩვენ არაო. ოჯახური ბედნიერება ასე ნარმოემიღებვინა: ოჯახი უნდა მოინწრაფოდეს მიზნისაკენ, პქონდეს რაიმე პერსპექტივა. ნინაღმდეგ შემთხვევაში ცხოვრება უფერული გახდება.“
გოგონა (მეცხრეკლასელი)

„მართალია, დედა ყველაზე ახლია შეიღთან, ძალიან უფვარი თავისი შეიღი, მაგრამ გარკვეული ზღარიბი მანიც უნდა არსებობდეს დედასა და შეიღს შორის, ყველა საკითხში არ უნდა ჩაეჭრას შეიღს.“
ბჭი (მერვეკლასელი)

„როცა მამობაზე ვფიქრობ, ყოველთვის ვიციკნები, ვიყო ისეთი მამა, როგორიც იყვენ ხვეისბერი გოგია, ტარიელ გოლუბ, მამობა მარტო ქამასაზე და ჩაცმა-ბუნებზე სრუნება არისა. მამობა იმაზე

ზრუნველ არის, შეიღოს საერთო საქმის სამ-სახური ანაბელო. დანამავების მამა რომ იყო, შეიღოს პირველი ჩემს წინამე ვაგებინებდი პასუხს. ალაბა ძალიან ძნე-ლია ამის მიღწევა, მაგრამ ვფიქრობ, რომ შესაძლებელია".

ბიჭი (მეცხრედასკელი)

"მე რომ მამა ვიყო, სახლში მთვრალი არასოდეს მივიდოდი, არ ვერსებებოდი ჩემ ცოლს, შეიღებეს, ზოგს ვაგვაკობდა ის მიზანი, რომ მისი ემიზონდეთ ცოლსა და შეიღებეს".

ბიჭი (მეშვიდედასკელი)

"მე რომ დედა ვიყო, დედაჩემივით არ მოვიტყვიდი. ასე მეგონა, დედას უწინა მამას. შემოვა თუ არა მამა ფეხებში, თითქოს კომბა ჩამოტიროლო, ყველანი გა-ოსუსებოდი, ავიბუნებოდი, კუთხები მივი-კუთხებოდი. დედა თავს დასტკივებდა მამას, თვალღმე შეცხვივებდა. როცა მამა მის-დილობს, ნაწონებდა. დედა ისევ საქმეს აკეთებს. ჩვენ გაურწმუნებელი უნდა ვიყოთ, არ ვიზმარებოდი. დედაჩემის ბრალად, მამა რომ ასე ბატონივით იქცევა, მიზანია ბატო-ნობას".

გოგონა (მერვედასკელი)

"მე რომ მამა ვიყო შეიღოს სახარტოდ დედასოდეს ვაგუხდობდი — ნეტავი დღეს მამა დამტყვევებდა ამ ძალიან ავადმყოფი მოი-ვეწრო სახლში მეოქვი. არ შევაძლებოდი მამის სახელს. რად მინდა თანამდებობა, ან უფლი თუ ცოლ-შვილს უბედურების მოუტანს. მიირჩევნია მამას არც თანამდებო-ბა და არც უფლი ქორწინება, რადგან მა-მის სახლშიც დროზე მოვა და კარგ ხასია-სივით იქნება. მაშინ არც შემოხიბობი თე-მეტიხობიანს ნუხელის მამა სახლში იყო-ვი?".

გოგონა (მეშვიდედასკელი)

"მე რომ დედა (თუნდაც მამა) ვიყო ის მოვტყვიდი შეიღოს, რომ მამ ჩემთვის ყვე-ლავეფერი ეთქვა თავს რაც გადახდა, ვინ მოხონის, ვინ მოიწინა, დედისთან საერო-დაც და ხასიასზე ლაპარაკი არ შეიძლება, რადგან "ჯიჯი" უნდა ვინაყალი და მერე ვეფუფერის მოვეწინებო. მამაჩემის მოქ-მელება კი ძალიან განსხვავებულია. კაცი რომ არ იყოს, მას აუცილებლად ვტყობდი ყველაფერს. იგი ძალიან თავშეკავებულია, როგორი გაბრაზებული უნდა იყოს (ერთი-ხელს ძალიან დამავიანდა სახლში მისილა) არასოდეს მივიჩივებს, ხმასაც არ გამცემს, ხოლო შემდეგ მეორე ამ მებაზე დღეს მო-მთხვარებს პასუხს ჩემს საქციელზე. ეს ჩემ-ზე დიდ შთაბეჭდილებას ახდენს".

გოგონა (მეცხრედასკელი)

"მე რომ მამა ვიყო, ასე მეგონა, რაც არ უნდა დედამავებინა ჩემი შეიღოს დედის, ვაპატრიბოდი, და თუ ვერ ვაპატრიბოდი, ან არ ვაპატრიბოდი, იმის კი მინაც არ ვაგა-ცხობოდი, რომ ჩემი შეიღოსთვის საღამო და გამარჯობა დანამანებოდი, იმიტომ,

რომ ჩემი შეიღი დედასთან არის. ხომ შეიღებდა მასთან ყუფილიყოფი, ნეტავი დედებსაც შეუძლია, უსაღამოდ ჩავარონ გვერდით შეიღებს?

გოგონა (მეშვიდედასკელი)

"მე რომ დედა ვიყო, როგორც არ უნ-და იყოს ჩემი ქმარი ახლა, ყოველივის ცუ-ბისხებებზე ისეთს, კარგი რომ იყო, ამი-ტომ მამაზე ცუდს არასოდეს არ ვუფიქრო-ვებოდი, ისე მოვტყვიდი, რომ ჩემს შვილს არ მოიფიქრებდა მამასთან ნასვლა, პირი-თა, როცა დაავიანდებოდა მამასთან ნას-ვლა, მე შევასხებდები კოდც".

ბიჭი (მერვედასკელი)

მამ ასე, მე რომ დედა ვიყო... მე რომ მამა ვიყო... ეს ნამუშევრები ანთიმურია. იტყვებ ჩემი, შენი შეიღი წერს, ასე რომ შევავიანდა, მეც რაიმეზე, საფიქრობი რომ გაგვიჩინა.

პიროვნების ფორმირების პრობლემა რთული და მრავალნაწიანია. მართალია თითოეულ ადამიანში მოქმედული მისი პიროვნების სახეში მასალა, მაგრამ ეს ჩვენ ვართ მშობლები შეიღებს ღამაზად დიდ ულამაზოდ რომ ვაგებთ. ეს ჩვენ ვართ მშობლები კაცური კაცის გვირისტს რომ ვაგებთ.

ოჯახური ურთიერთობის ავი და კარგი ყველაზე მეტად მოზარდში არჩევალება. ფრანგული ანდაზა მოსწრებულად გვე-უბნება: მშობლები მეკვებ ვერცხვს ქამ-დენდ და ბავუვებს კბილები მოეჭრაო.

იტყვებ იმის იმედს ვაქვებს, რომ ბავუვს ცრემლები, როგორც სწრაფად უბეჭდებს თვალებს, ასევე ჩქარა უშრდება. მართალია თითოეული თავისებურად განვიდის ოჯახ-ური უსამართლებს, დედის, მამის შეცდო-მას, მაგრამ ის სულიერი ტანჯვა, რომელიც კრიზისულ სიტუაციაში ეუფლებდა ბავუვს, თავის კვალს ტოვებს და უნაწი-ურად რთვი ზორიდდება! როგორ გავინთა, ჩვენმა შეიღებმა თავიანი წერილებით რომ გაიხსენებს ესა თუ ის მომენტო, ოფხენი დაავინდებოდა?! ავი არც დაავინდებოდა! იტყვებ არც ის ჩანს ახლა თვალანდებ მათ ჩემებოდი განვითარებაზე რა გავლენას ახდენს თითოეული მშობლის ქცევა, შემე-დგავს კი, როცა ურემი გადაზარდებდა, გა-მოსაღვს ვეძებო — სკოლას ვაბრალბობი ყოველთვის და ამით ვიხიხებო ვულს.

მიყვებ ყველადაცალი ოჯახები ცხოვერ-ებას. არავანასამა ურთიერთობა ოჯახური კოლექტივი შეიღოს სახლში მიხლეს ხი. ხარული დეუკარება, შემდეგ თანდათან მის სულში რღვევა დაიწყო, სიცარიელე გაჩნდა. დარღვეულსა და ცარიელ სახლში კი მოგვეხსენებო რა ადვილია კარის შე-ღება, და ხელის ფაფორიც. ისეთი ადამიან-ნებვის ხომ მომტყვებოდა, ან ხელობას რომ არ თაქოლებოდა.

ხშირად ეძებებ პასუხს კითხვაზე: — ვინ არის დანამავე, კაცი თუ ქალი? რა თქმა უნდა პასუხი ადვილი მოსაძებოა — კაცი, თუ იგი სვამს, უურადადებოდა ტოვებს

ცოლ-შვილს და უფრო მეტად აფორიაქებს და უსამართლებს აყენებს მათ. ავი ერთი ამონახერი: — "რად მინდა თანამდებობა, ან უფლი თუ ცოლ-შვილს უბედურებას მო-უტანს. მიირჩევნია მამას არც თანამდებო-ბა, არც უფლი ქორწინება, რადგან მაშინ სახლშიც დროზე მოვა და კარგ ხასიასივით იქნება!" ანდა ნეტარობებს. ნეტავ დღეს მამა დამტყვევებდა ამ ძალიან ავადმყოფი მოივეწრო სახლში.

როგორ ფიქრობ, ხომ არ ჩანს ამ ნე-რთივს დედის აზრები, რომლებიც ცდი-ლობს შეიღოს ისინი თავზე მოვიტოვოს, რომ მოკავშირე მოზარს ქმრის წინააღმდეგ ბრძოლაში. ასეთ დედებს ერთი მნიშვნე-ლოვანი რამ არ ავიწყდებათ: მათი ქმრები, მათივე შეიღების მამები რომ არიან და — მათი ქმრები და მათივე შეიღების მამე-ბა!" სრულიად განსხვავებული მოზარის მქონე. იმ შემთხვევაშიც კი, როცა ბავუ-ვი დანამაველი ოჯახური დრამისა მხო-ლოდ კაცზე მოიღოს, ქალის მცდელობა იმ-ისა, რომ არ განწყდეს ბუნებრივი კავშირი მამა-შვილს შორის მხოლოდ კაცურების და საკუთარ შვილს ჩრუნივის მკვლევანე-ლია, რადგან სისხლიანი ნაფისისის სიძლე-ვილი ყველაზე დიდი უბედურებაა უბედუ-რებათა შორის და საერთოდ, გაბორბტე-ბის, გულწრფლობის, ხელის ჩაქვევის სა-ფუძველს ქმნის.

ასეც დდება: ოჯახში ამოვარდნილი ქე-რიშობილი თანდათან ჩაბეჭდა, ყველაფერი დანაწარმდა, ლოთი ქმარი განიკურნება, გვიან რომ მოიღობა ის ქმარი, ადრე მო-ვა დედა მიიღებს მას, შურთიგდება, რად-გან მას შეუძლია ანონის, ვაგზობის მდგო-მარეობა, საბუნალო გამოძიებობა. მოზარ-დი კი შექსიანობლობა, მან ჯერ კიდევ არ იცის "სამუშაოს" გამოძიებნა და ერთხელ დაკარგული სიყვარულის და პატივის-ცემის გამო სიყვარულზე ახლობელო ადამიან-სადმი, ძალიან უჭირს კომპრომისზე ნასე-ლა, შემობრუნება.

ბავუვთა ნამუშევრებიდან ჩვენ მხოლოდ უკეთესად და გულწრფელად საოჯახო ურ-თიერთობებს ვაგუკვირობი ანახლობი. ბავ-უვების თვლით დანახული ურთიერთობის სხვა შემთხვევები არ ნაკლებ მნიშვნელო-ვანია, რადგან ყოველგვარი გადახრა საო-ჯახო ურთიერთობის ფიქრს და რთულ ლა-ბორინდებში გზის დაბნევის ნიშნებს, რომ-ლის შემდეგ მოვინა არც იმე ადვილი ვახ-ლავთ. საოჯახო ურთიერთობა ხომ ქაღ-რაკს მოვავაკონებს, ლოლოდ და მას უფრო მეტი უჯრები აქვს. ერთი მოუფიქრებელი სვლა და შეიძლება პაიკი კი არა მეფიც და-კარგო — ნაკვეული აღმოჩნდეს!

მე რომ დედა ვიყო...

მე რომ მამა ვიყო...

შეიღებდას მიგვიანინებს ჩვენს შეცდო-მებზე. ამ შეცდომებმა ერთხელ კიოდ უნ-და დაღვეფირობის იმზე, რომ რაკი დედა გვეყო, რაკი მამა გვეყო, პასუხს ვაგებ შეიღების წინაშე — თაობის წინაშე.

„სახალხო მედიკოს ვაკანსია“

...ამ წინაა ხე შემაყვარა თავი, რომ მრავალ ფურცელს ჩემდაუნებურად ვიფორცებ...

თქვენ ამ წინათ ვაყვარებდი რომელია თეატრი და მისი ქარუმი, მიშლივც შრომის აუნაზღაურებლად იღვწოდნენ ხალხის საქითდღედ. ხოლო ხანდახან საკუთარ ფულს აგროვებდნენ თეატრის ხარჯების გასახურებლად... რა ტიტანური შრომა ჩაქოვილი ამ უბაღლო წინაში, რა მდიდარია მახალღები, რა ამოწურავად გვაცნობ მოხსენებულ პირობა თანხის მეტროიდგენითა მაქვს, რა უამრავი ხარკი და სამუშეუბო მახალ იქნა ვადაშუშავებულნი ამ წინის შესადგინად.

მადლითა თქვენ, დეკლემოლით ქალბატონი თამარ, ასეთი უნაყოფო წინის შემსისათვის, მკითხველი ვახლო ჩანანძიქ.

ეს ერთი იმ წერილთაგანია, რომელსაც ქალბატონი თამარ გამართლად მრავალ იღებს მკითხველთაგან.
„ტიტანური შრომა“... დეკლემოლით ქალბატონი... „მადლითა უნაყოფო წინის შემსისათვის“... თითქმის ყოველ ბარხანო მერტდება. ეს ყო იმის ბედურია, თუ რაოდენ უფროს ჩვენს ხალხს ქართული სახალხო თეატრების წარსული, რაოდენ აფხებენ რეკლემოლით საქართველოს მსხველდრობის ხანაში სცენისმოყვარეთა თავადებთან. ხანწუხაროდ, სწორედ ამ მსხველდრობამ შეუშალა ხელი თბილისის ჩანახლო თეატრების დატოვებინათ ხარკი-ვიო მახალა არა თუ მდიდარი. თვით უღარიმები მანც, და რა სიძულველის წინაშე უნდა აღმოჩინდეთ. ამ თეატრთა

შემტანაწი თვი ხომ უპირის ტვხდა ამ ეთოლიშობლი თამარ გამართლად ავერ

ურნალობს თამარ გამართლად ავერ ირთი ათული წელია ემხატურება ამ სახატო მისიანს ჩვენთვის სახსარტულა, რომ წრადელ ქალბატონი იტორია დიდი საქმე გ-დაცალის მივიწეების ფურული ადამიანებს, რომელთა ხმა, გულისხმობა, ნიჭი, მოწოდება ქართულ სცენაზე იმარტებოდა სცენისავე სახედნდოროდ და თამარ გამართლად სწამართლადან უწოდებენ სახალხო თეატრების კვლევას თანხანს, რომელსაც სქელტანიანი შრომები მიუტუნჯა ამ საკითხს თეატრმკოდნეთა აზრით, დიდა ამ წინათა შეცნირული ღირებულებაც... თვი ხომ სცენისმოყვარეთა შემოქმედებით დაინტერესებულ მკვლევარს ზედა მახალს ამოწებს. უბეურა დრობის აწდოს.

ღღეს დღად მოხუცარულია თამარ გამართლის სამტომიანი ნაშრომი: „სახალხო თეატრების ფარდახთან“, სადაც ძირითადად აღბარის, აველას და ჩანალდების სახალხო თეატრების თავდადახავალია დაწერილებით მოხსრობილი: ავერო მახალის სურფუდითანი დავროვებანა და შესწავლის თეატრად, ვაკანსიებს, რაოდენ დიდი წყლთი გაიღო ამ თეატრებში რეკლემოლით საქმის ემარტეებში. სწორედ მუშათა სახალხო თეატრებში ბობოქრობდა ხელი რეკლემოლით, წარმოდებებთან მსხველდრობის დროს კულისებს მიღმა იმარტებდნენ არალდგულერი კრებები, გროვებდნენ აბარლ, ახსებდნენ მუშათა ვაფრეცა-მოძრაობების ერთიანი ვეგება და სხვ. სცენის და ვაკანსიის მსხველდრობა სიტუციები, თავისუფლების მოწოდებები.

შევიყო აღწინაში, რომ თამარ გამართლად ავერ...
...სახალხო თეატრების იტორიის შესწავლის, არც წინამორბედ... გაანდა და არც მდინარი ხარკივი მახალა მისთვის ძირითად წყარო იხე და იხე იმეამიდელი პირება ვახლადი... „ივერია“... „თეატრი და ცხოვრება“... „კვლი“... „ცნობის ფურცელი“ და სხვ შემდგე კი დაწერილი ბიების საინტერესო, მაგრამ მსხველდრობა გვა ქალბატონ თამარ გამართლის უბედობლად მდელ სცენისმოყვარეთა მისამართების დიდენა, მათი ან მათი ახლობლების მიმდებარე ციხე-კიხეებით მანგება. უმდიდრობის ხელი არახოდენ ნაუწუნეთა, ზოგჯერ საკუთარ აღიბანა და ინტეციის მახლობლად აღწევა სასურველ შედეგს თუ სცენისმოყვარე ცოცხლებში აღარ ეწერა, და დანაკარის დეტებდა, მემოხმალ-ნათებეთა და მეგობრების წრეში ტრიალებდა, აღმართ-დამართ, მილი-ხილიც აღი-ჩაიბოდა კუთახს და ავღბარში, აველას და ჩანალდებში, ვერახს და ხარხივალს; ახსივს შტერი ნათილულის დანაკარით ძველი, გაზიხილი სტივით, სახე ნაკვირვებელი ფარტინა ქალბატონი; ახსივს სუბტრეტი ვრადელ ჩარკიანთან, შეიძლება შედიონ, დავით ჩანანძიქთან, შაკე ქართულ-ღაშულის შედიონ — რევისორი რომერტ ქართულშედიონ. ამ იქანებთან წამოღებული ფორტ-მახალბები, თეატრალური აფიშები და მოკრებები მტოდ დამხმარა მკვლევარს. თვი ცხრა წინისა და ირახამდე ზეტობს ავერობა, და ყოველი მოგანის უბად აღი იღებარტებოდა თეატრის იტორიის ახსივება. დიდი მსხველდრობა-პოველი ფარტინა; წრეც ამ სიძულველთა უტრახანს მკვლევარ ქალბატონს; სახალხო თეატრების დეკლემოლითა, მათი მსატრული თვითმოქმედებაც გამომწურებდა, ვით მემკვიდრეთა ხვალდობლას. მომავლის მკვლევარსაც ხელ უნდა ვაუთაფოთ ვა. მადლობის მეტი რა ვეკომქის ჩვენ ხელი ვაკვს მადლმსატრული საინფორმაციოობით დაწერილ წინებს სახილო-სამწერლო ინსტიტუტის, პოლიტექნიკური ინსტიტუტის სახალხო თეატრებზე და მსატრული თვითმოქმედებებზე აღხანს ყო მკითხველმა მიიღო თამარ გამართლის 848-ვერდინი ნაშრომი: „ბილიცები შედიონების მწვერვალისაკენ“ წინის მინათა ვაცნის ფართო საზოგადოებრიობის საქართველოს პირველ უმდიდრობას ხანწუხარობს, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მსატრული თვითმოქმედების ჩანახებანა და მისი შემდგომი ვაკანსიებზე ვაფართობების იტორია, გამოჩინდელ მოღვაწეთა დიდი ემხატურება და ახალდგობის წინადაც გამოხილ ნიუტერ ხელოვანთა მინანქრობა ამ საქმეში. წინის უნებარე სიტუციის მსატრული თვითმოქმედების მრავალმარჯულებას ტვხდა და მდიდარად და დაწერულებით მიიციეს თეატრის, საზოგადოებრივი ინსტიტუტის, სახალხო თეატრის, ვაკალერ განუბ, სახელმწიფო, კანტონულ, სახეატრალი და წარსიუტრის, ქართველადილ ანხამსლ.

ანტონიმის ბედობა, ვოკალურ გავლას, კვარტეტს, მომღერალთა გუნდებს, კლუბ „უკრაინას“, ზვიბერ უკრაინას, უკრაინა „კინო-ქარს“, და ბოლოს ახალგაზრდა მწერალთა წრეს, რომელმაც ბევრი გამოჩინილი მწერალი შემოიტანა ჩვენს ქართულ ლიტერატურას ავტორი აქაც არ დაღვრიხს არცერთს — წინა კლასაც უხვად აღივსებოდა რბილად, ვიხედავებო, რომ წინა: „ბი-ლიები ხელისუფლების მწვერვალებსადაც“, ფართო საზოგადოებრიობის დიდ უკრაინულს მიაყრბის და ავტორიც კლავს დამხატვრებს დიდ ქალღმერთს — მკითხველის მადლიერებას. ამ მადლიერების გრძობით აღზახვნი იწვევენ ხოლმე თამარ გომარეთის სახალხო თეატრები, თვითშემოქმედებითი კოლექტივები. ეს სახალხო მადლი ზეიმად იქცევა ხოლმე მათთვის, ვისაც უუვარს შრომითური თეატრების წარსული და აწეო.

„ნამადაღვების თეატრი ნამადაღვების როდია, მისი დაწრდილი შეიღები დღეების მხარაგულით მოდიან.

აგურუმ, თითო მათგანი თითო ზაქალდო ზოდია, თქვენც მისი დედოფალი ხართ, გეტრფიან, შეგხარადიან“.

ახე თამარს პოეტმა თორა ზაქალდოტრამ თამარს გომარეთის ერთ-ერთი შეხედვრის დროს, და თამარ გომარეთისთვის ეს შეხედვრები და მადლობის ლექსები იმ სიყვადობისა და ქილდობის დარაია, რომელიც თავდადებული შრომის აღახისმზადებებს მდებდებო. იქნებ ამ სახალხოების შედგება ისიც, რომ თამარ გომარეთელი კლავ ახალგაზრდული მწვერებით გამოიუფრება, კლავა შემართებითა და მომადობის მონახლახალობაც კარგად აქვს დახასიათული ანა პერიფერების სახალხო თეატრებზე უნდა ვიფიქრო, მათ შორის კი, უპირველესად, დუშეთის თეატრზე, რომელსაც ახლახან 100 წელი შეუსრულდაო ჩვენც გამარჯვება ვუბრუნავთ ამ გზაზე. დღეს კი მისი სახალხო ვაგიზიარობო, უკველი წინის დამოკრება-დახმავების დრო უშუალებდა ავტორს — ბავშვითა მხიარობა, ამბობს იგი გულწრფელად ამბობს და ემსაღებრება უკველი კითხვას ბავშვებს, უკველი აღახისას, ქართული სახალხო თეატრების ისტორიის გამოკვლევების საქმეში რომ ეხმარება ავტორს!

თამარ გომარეთელი ირწმუნება: — მე ისე ვცდობ ქართული სახალხო თეატრების წარსულს, თვითნებ დღეებამ, მივხების თვითნებ პერსონაჟს, რომ მათით ვცდებოდა და მათი თანამართლებ ვცდები. მაშინ ჩემი გამოჩინილი სტენოგრაფიკური, გამოჩინილი გმირების შეხება და გამოჩინილი რამდენიმე მაქვს ვლდებო, ვიცივი და ვერვი მოვი წარმატებო აღდგომილბუნებო. ასეთია ჩვენი თეატრის შემადგენის თამარ გომარეთელის რწმუნება!

გაუმარჯოს ამ რწმუნებას!

ნანო კილახონია

პალეოსტრია

აპარაში ბევრს ახლავ ახსოვს წარმოსადგევი გარემოსის საწლომინაი ქალი, ამავე რომ დაახებდებო ბათუმის მანამწვენე ქუჩებში და გულბობლიად ესაღებებოდა გამვლილ-გამომვლილს. უველიაზე ხშირად გორკისა და მარქსის ქუჩების შესაყარში ესაღებობდი ხოლმე, რადგან აქ იყო ის ხანსაწველებელი, რომელსაც სიცოცხლის ბოლო წლებში ხელმძღვანელობდა ძველი რევოლუციონერი ოლდა თიღრია-ჩხვიშვილი.

1899 წელს ჩოხატაურის გამბეჭდვების თობა თიღრისა მრავალშვილიან ოჯახს კიდევ ერთი ქალიშვილი შემეგბა. აბდია გავოვანს თვალწინ ბობოქრობდა რევოლუციონერი გურია, და ისიც ვიწმინდის დამოკრებისთანავე აქტიურად ჩაება საზოგადოების გარდაქმნისათვის ბრძოლაში.

18 წლის ქალიშვილი გურის რევოლუციონერსა კომბიტებმა ბოლშევიკური პარტიის რიგებში მიიღო. ის სხვა რევოლუციონერ ქალებთან ერთად მონაწილეობდა არაღვალურ საქმიანობაში, ჩოხატაურის ვლდებო 1919 წლის აჯანყებაში.

საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების გამარჯვების შემდეგ ოლია ჩხვიშვილი რევოლუციონერის წერჯი და პოლიტიკოსი იყო. 1928 წლიდან ის ოქსიანს ერთად ბათუმში გადადის და, აქედან მოკლებული, აპარის საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ცხოვრების ფერხებულში ეხმება. იმხანად აპარაში განსაკუთრებით გამოხალა ქალთა შორის შემოხალა, რადგან ქალების განთავისუფლებისათვის ბრძოლაში თვით აპარული ქალებიც ჩაებნენ. გადაუჭარბებლად შეიღებდა თიქვას, რომ ამ თობის ქალებმა დიდი წვლილი შეიტანეს აპარულ ქალთა კულტურისა და განათლების ამაღლებაში. ესენი იყვნენ: ალბახა თალაკვაძე, ანკო დანდიალი, სუნუს ბერიძე, ალინოე შაოსკავილი, მუხებერ დობეჭვაძე, დღევნ უმწაყრბიტი, ნასკო ჩოჭვაძე, ბებინე ხარაში, ქვეხერ თხალაიშვილი, ვერა მელიაიკოვა.

ქალბატონი ოლია მათ გვერდით იყო და აქტიურად მონაწილეობდა წერა-კითხვის უფლებებისათვის საღვივადიყო, კრა-ეფების

სკოლების, ქალთა კუთხებებისა და კლუბების საქმიანობაში, მაგრამ განსაკუთრებით დიდი ამაგი მიიქცე აპარულ ქალთა განათლების დასლო.

ქალთა განათლების ინტერესები მასწავლებელ ქალთა კადრების აღზრდის მოთხოვდა. ამიტომაც ბათუმში შეიქმნა მასწავლებელ ქალთა პირველი საშემდგომო — აპარულ ქალთა № 3 პედაგოგიური ტექნიკუმი, რომელსაც ათელი წლების განმავლობაში ქალბატონი ოლია ხელმძღვანელობდა. იგი დღენადაც იმას ცდილობდა, რომ რაც შეიძლებოდა მეტი გავიანა მიეზოდა სასწავლებელში. დღესაც ბევრს ახსოვს მისი მზრუნველობა და გულისხმიერება.

დავლემისილი დამიანები ანგელიან გურკენით, ნინო ხახუაიშვილი, ციკრ ციკაძე, ნასკო გოგიტაძე და სხვები ახლავ მადლიერების გრძობითი იხსენებენ თავიანს სუვაარულ მასწავლებელს, მის ამავსა და ღვაწლს აპარის ქალთა კულტურულ დანიარუნებო — თუ არა კარგი გამოკეთობა ცხოვრებაში, ეს, უწინარეს უკოვას, ოლია მასწავლებლის ღვაწლიაო, ამბობს ქალბატონი ანგელიან და არც თუ უხავდებოდა.

ქალბატონი ოლია 1933 წლიდან 1941 წლამდე აპარის ასრ განათლების მინისტრის მოადგილედ მუშაობდა, ხოლო 1941 წლიდან სიცოცხლის ბოლო დღემდე კლავ პედაგოგიურ სასწავლებელს ხელმძღვანელობდა.

საზოგადოებრივ საქმიანობის მიხთვის ხელს არ შურულია შეფერხებების ქალების — დღის თვითნებო დანიშნულებმა — შეიღების აღზრდა. მისი ქალიშვილი ნუნუ, საქართველოს სსრ დამხატვრებულთა ექიმი, სახელმწიფო-პოლიტმინისტრის მოავარი ექიმის მოადგილეა, ვაგიშვილები — არაღვალ და დეკითი კი ცნობილი საზოგადო მოღვაქენი არიან.

კომპოზიცილი დენა და მოქალაქე ქალბატონი ოლია ნადრეველი, ნან წლისა გარდაიცვალა, მაგრამ მისი ნათელი და უნაგარი მოღვაქენების ცვალი დარჩა.

ნენე გომცირიძე

როგორ მოვაპრობო შეპიის ნაწარმს

— გაუმუშავებელი ტყავის ხელთათმანები გარკვეულ ციფრ, ხანაინა წყაროში ცხენო წყალი ხელთათმანის ტყავს ავიწროებს, აუხეშებს და ფერს უკარგავს

როცა ხელთათმანებს კარგად გაუფრცხვებთ, ვამოაპრობებთ და გააყოფთ სურათი ციფრ წყალში, შემდეგ კი — ოდნავ ხანაინაში. ხელთათმანები გაახვიეთ ხაოიან პირხახოცში, ოდნავ გააწვინეთ და გაბერეთ, რომ თავდაპირველი ფერმა მიიღოს, გააწვინეთ სიბოთის ძლიერი წყაროსაგან მოშორებით; ხანაინა ტყავი ჭრს კიდევ ტენიანია, იგი შეშლება და არამოდინი თიბენი.

მოუმუშაველი და გაუმუშავებული ტყავის ხელთათმანები გაწმინდეთ აუხსალათისინ ზეთში დასველებული ზერით. თუ ტყავის ახალი ხელთათმანი ვერცა გაქვთ, გაახვიეთ სველ პირხახოცში; ორი-სამი საათის შემდეგ ჩაიციეთ და ასე გაწვინეთ.

ტყავის ხელთათმანების, ქურთუქისა თუ პატაროს გაწმინდვის გარკვეულ აჯრეფო ოდნავ ათქუფილ ცილაში დასველებული უფლანდელი.

ამას გარდა, ტყავის ნაწარმი შეიძლება დროულად გაწმინდოთ გლიცერინით, განსაუღრებით სხეული და უოხებო; ისინი კვლავ ბზინვარებას შეიძენენ.

თუ ქურთუქი და პატარო ძლიერი გაცვიფრება და აღარ ბზინავს, გაწმინდეთ ახლად დაჭრილი ფოთოლითის ქერკით.

გაცვიფრული ტყავის უფხსაყელით შეიძლება გაახალთო სკიაიდრით (K-10 წვეთი სკიაიდრის დაუმატოთ 3-1 წვეთი რძე) ასეთი ხხნარით დაუშავების შემდეგ უფხსაყელით გაწმინდეთ ჩვეულებრივი წესით.

ლაის ტუფლებში გაწმინდეთ ჩრეთი დასველებული ხაზის ტანპანით. ხოლო გაწმინდის შემდეგ — გაჭრით ხახვი; ბოლოს გააჩრდილეთ უფლანდელი.

ტყავის დასველებული უფხსაყელით რომ არ გაუფრცხვებთ, გააპრობეთ მერცხეული ვახულის, რაოდენიმე საათის შემდეგ გაწმინდეთ გაწმინდულბუნებულ თეთრი ლაქები მოაცილოთ სუფრის მძრით.

ტყავის უფხსაყელით უოველოვის მოხდენილი რომ იყოს, მისი მოქვლიანის ისარგებლოთ ენულისოური კოქსით „შეგრან“; იგი ტყავს უნარჩუნებს ელასტიკურებას.

თუცე ტყავის ხანაინა პირაოს დაიწვებს, თუ მას გაწმინდეთ ლომინის წვეწმი დასველებული ხაზის ტანპანით. შეგიძლიათ ისარგებლოთ უკან ნალოქიოტო ცილო-ჩრთა კოქსო ოდნავ ტენიანა ნალოქი ცილო-ჩრთა და ფლანდელის პატერში ტყავზეც და ენტიგოული მოძიარებით გაწმინდეთ ხანაინა, ტუფლებში, პორტუგალი... ნახავთ, ტყავი როგორ აპრობდება.

სილის საკუჭნაო

ლობიო გავრცელებული პარკოვანი კულტურაა. რომელიც ჩვენი პლანეტის ბევრ ხალხს მოჰყავს. მარცვლი ლობიო (ხმელი ლობიო) სოფიერი და მალაღორიული პროდუქტია, რომელსაც სინი-უგერიან არც მწევანე (პარკი) ლობიო ჩამოუვარდება. ხმელი ლობიო 25 პროცენტ ცილას შეიცავს და თავისი ამინოჰაქვიებით ბევრად არ ჩამოუვარდება ხორცსა და თევზს. ლობიოში არის ვიტამინები B1, B2, B6, B9, C, E, K, P, S, U, V, W, X, Y, Z, AA, AB, AC, AD, AE, AF, AG, AH, AI, AJ, AK, AL, AM, AN, AO, AP, AQ, AR, AS, AT, AU, AV, AW, AX, AY, AZ, BA, BB, BC, BD, BE, BF, BG, BH, BI, BJ, BK, BL, BM, BN, BO, BP, BQ, BR, BS, BT, BU, BV, BW, BX, BY, BZ, CA, CB, CC, CD, CE, CF, CG, CH, CI, CJ, CK, CL, CM, CN, CO, CP, CQ, CR, CS, CT, CU, CV, CW, CX, CY, CZ, DA, DB, DC, DD, DE, DF, DG, DH, DI, DJ, DK, DL, DM, DN, DO, DP, DQ, DR, DS, DT, DU, DV, DW, DX, DY, DZ, EA, EB, EC, ED, EE, EF, EG, EH, EI, EJ, EK, EL, EM, EN, EO, EP, EQ, ER, ES, ET, EU, EV, EW, EX, EY, EZ, FA, FB, FC, FD, FE, FF, FG, FH, FI, FJ, FK, FL, FM, FN, FO, FP, FQ, FR, FS, FT, FU, FV, FW, FX, FY, FZ, GA, GB, GC, GD, GE, GF, GG, GH, GI, GJ, GK, GL, GM, GN, GO, GP, GQ, GR, GS, GT, GU, GV, GW, GX, GY, GZ, HA, HB, HC, HD, HE, HF, HG, HH, HI, HJ, HK, HL, HM, HN, HO, HP, HQ, HR, HS, HT, HU, HV, HW, HX, HY, HZ, IA, IB, IC, ID, IE, IF, IG, IH, II, IJ, IK, IL, IM, IN, IO, IP, IQ, IR, IS, IT, IU, IV, IW, IX, IY, IZ, JA, JB, JC, JD, JE, JF, JG, JH, JI, JJ, JK, JL, JM, JN, JO, JP, JQ, JR, JS, JT, JU, JV, JW, JX, JY, JZ, KA, KB, KC, KD, KE, KF, KG, KH, KI, KJ, KK, KL, KM, KN, KO, KP, KQ, KR, KS, KT, KU, KV, KW, KX, KY, KZ, LA, LB, LC, LD, LE, LF, LG, LH, LI, LJ, LK, LL, LM, LN, LO, LP, LQ, LR, LS, LT, LU, LV, LW, LX, LY, LZ, MA, MB, MC, MD, ME, MF, MG, MH, MI, MJ, MK, ML, MM, MN, MO, MP, MQ, MR, MS, MT, MU, MV, MW, MX, MY, MZ, NA, NB, NC, ND, NE, NF, NG, NH, NI, NJ, NK, NL, NM, NO, NP, NQ, NR, NS, NT, NU, NV, NW, NX, NY, NZ, OA, OB, OC, OD, OE, OF, OG, OH, OI, OJ, OK, OL, OM, ON, OO, OP, OQ, OR, OS, OT, OU, OV, OW, OX, OY, OZ, PA, PB, PC, PD, PE, PF, PG, PH, PI, PJ, PK, PL, PM, PN, PO, PP, PQ, PR, PS, PT, PU, PV, PW, PX, PY, PZ, QA, QB, QC, QD, QE, QF, QG, QH, QI, QJ, QK, QL, QM, QN, QO, QP, QQ, QR, QS, QT, QU, QV, QW, QX, QY, QZ, RA, RB, RC, RD, RE, RF, RG, RH, RI, RJ, RK, RL, RM, RN, RO, RP, RQ, RR, RS, RT, RU, RV, RW, RX, RY, RZ, SA, SB, SC, SD, SE, SF, SG, SH, SI, SJ, SK, SL, SM, SN, SO, SP, SQ, SR, SS, ST, SU, SV, SW, SX, SY, SZ, TA, TB, TC, TD, TE, TF, TG, TH, TI, TJ, TK, TL, TM, TN, TO, TP, TQ, TR, TS, TT, TU, TV, TW, TX, TY, TZ, UA, UB, UC, UD, UE, UF, UG, UH, UI, UJ, UK, UL, UM, UN, UO, UP, UQ, UR, US, UT, UY, UV, UW, UX, UY, UZ, VA, VB, VC, VD, VE, VF, VG, VH, VI, VJ, VK, VL, VM, VN, VO, VP, VQ, VR, VS, VT, VU, VV, VW, VX, VY, VZ, WA, WB, WC, WD, WE, WF, WG, WH, WI, WJ, WK, WL, WM, WN, WO, WP, WQ, WR, WS, WT, WU, WV, WW, WX, WY, WZ, XA, XB, XC, XD, XE, XF, XG, XH, XI, XJ, XK, XL, XM, XN, XO, XP, XQ, XR, XS, XT, XU, XV, XW, XX, XY, XZ, YA, YB, YC, YD, YE, YF, YG, YH, YI, YJ, YK, YL, YM, YN, YO, YP, YQ, YR, YS, YT, YU, YV, YW, YX, YZ, ZA, ZB, ZC, ZD, ZE, ZF, ZG, ZH, ZI, ZJ, ZK, ZL, ZM, ZN, ZO, ZP, ZQ, ZR, ZS, ZT, ZU, ZV, ZW, ZX, ZY, ZZ.

ზოგაერთ ქვეყანაში ლობიოს სამკურნალოდ იყენებენ, მაგალითად ჩეხოსლოვაკიაში და ფრანკო ლობიოს კანს დაგადებენ, ინგლების და სხვადასხვა ენადაც არის დროს ხმარობენ.

ნატურების და კალთუმის კარგი შეფარებით გამო ლობიო ხელს უწყობს ორგანიზმს დასაბრუნებს სისხლის, როცა მათ სისხლძარღვთა სისტემის განმტკიცებას უშუალებად გვივლიანება. ამტკიცებ წყალმანკის, გულისა და თირკმელების დაავადებების დროს სასურველია მიირთვათ ლობიოსაგან გამწვანებულ ჩაი და წყნიაინი კერძები პარკი ლობიოს ხანს საკმარის შარდადინარის მიღების დაავადების, სადაგარის, პოლინეფრიტისა და რევმატიზმის დროს.

დადგენილია, რომ ლობიო შეიცავს ინსულინის მსგავს ნივთიერებას, რომელიც დაბნელების დროს სისხლში შაქრის რაოდენობას ამცირებს ლობიო სისხლის წარმოებულბუნებულ შექმნის მასტიბულირებელ მექანიზმს შეიცავს.

ყველ რომში ქალები პუდრის მაგივრად ლობიოს ფქვილისაგან გამწვანებულ წაბის ისგანდენ, რადგან სეროიდით, რომ იგი კანს სიბერეობის მატებდა და ნაოქებს აწარმოებდა. მოგვიანებით ლობიოს ფქვილი უმარალესი ურევდნენ. იაპონიაში ლობიოს ფქვილს ოლივანგე პუდრის დასაბუნებლად იყენებდნენ.

„არინსაღვინე ბოზიანისტიონანს“ შეიძლება თარგმან მ ხეიარბოზინმა

და სურთა მარტე ან კარგად გაიხვიებოთ ლობიოში, დატვირთვა გაზარდეთ თანდათანობით. უოველი ვარკობის შესრულების შემდეგ შეიხვეთთ 2-3 წუთის. შხაბითობის დიხვივებით. კვირა დღეს 3 ვარკობი შეეცადეთ ტურისტული დაშვრობით ან ხანგრძლივი გასეირნებით.

1. დაქვით პირთი სკამის ზურგზე, ხელბი გაწვინეთ წინ და სკამის ზურგზე ჩამოაღეთ. თავი და ტანი მოაპრობეთ მარცხნივ, ამასთანავე მარცხენა ხელით დეურდენით სკამის მარჯვენა კუთხის ისინი უოქეთ თავსუფლად ასევე გამოიწვინეთ მერცხე მარცხენა შეარსულე 10-15 წერ.

2. დადევით მუხლებზე, ხელებით დაუყრდენით იატაკს და უკან გაშლით მარცხენა ფეხი, ფეხი ასწიეთ, რაც შეიძლება მაღლა. სურთა თავსუფლად, ასევე გამოიწვინეთ მარცხენა ფეხითაც შეარსულე 10-15 წერ.

3. ფეხები გადავით მერცხე განივად, ასწიეთ ხელები მაღლა, ამოხსნეთ, ოლივრად გადაიწვინეთ წინ და ქვევით, ცვალებული ხელები გატაროთ მაღალ ფეხებში და რაც შეიძლება დად ხანს გაჩრდილთ ასე ვარკობი გამოიწვინეთ 15-20 წერ.

4. დადევით მუხლებზე, ხელებით დაუყრდენით იატაკს. ხელების მდგომარეობას წუ შეეცლით ისე, დაქვით ქულებზე და შეეცადეთ მკერდით იატაკს შეხებით, რაც ქულებზე დაუშვებით, ამოიხსნეთ, სკამის მდგომარეობაში დაბრუნებისას ჩაიხსნეთ. ვარკობი გამოიწვინეთ 10-15 წერ.

5. ფეხები მოაუქუბეთ, ხელები სწორად ასწიეთ ზეითი დაახლოეთ და ხელის ვულე ბი წვეების შემოხვეით, ცვალებული ხელებით თავით შეხებით, დაარსას ამოიხსნეთ, ხანაინა მდგომარეობაში დაბრუნებისას — ჩაიხსნეთ. გამოიწვინეთ 10-15 წერ.

6. მარცხენა მხრიდან სკამის ზურგთან გაჩრდილთ, და მარცხენავე ხელი ზედა ჩამოაღეთ. მარცხენა ფეხის ზეითი აწვინეთ, მარცხენა ფეხზე ჩამოხლები, ისე, რომ ქუხის იატაკს არ მოაშოროთ. ჩაწვინების ამოიხსნეთ, სწავის მდგომარეობაში დაბრუნებისას — ჩაიხსნეთ. ვარკობი გამოიწვინეთ 5-10 წერ.

7. დაქვით ზურგზე, ფეხები და ტანი ახლად ვერცხლურად მიხერხებულად რომ გაჩრდილდეთ, ხელის ვულეით იატაკს დაბრუნეთ. გაწვინებული ფეხები გადაიტანეთ თავ ზეით ისე, რომ ფეხის წვეტიანით იატაკს შეხებით, ცვალებული ამოიხსნეთ, სწავის მდგომარეობაში დაბრუნებისას ჩაიხსნეთ. ვარკობი გამოიწვინეთ 10-15 წერ.

8. მარცხენა ფეხი უკან გადავით, ხელები ასწიეთ თავზევით, მარცხენა ფეხი ოლივრად აიწვიეთ წინ და ზეით და ხელები დაუშვით ისე, რომ ხელების ვულეებით აქვრული ფეხის წვერს შეხებით. ხელების დაშვებისას ამოიხსნეთ, სწავის მდგომარეობაში დაბრუნებისას ჩაიხსნეთ. გამოიწვინეთ მერცხე მარცხენა ვარკობი გაკეთეთ 10-15 წერ.

სურნე ბალნასარში,

ხაპოთო კავშირის დახმარებულთ შევრბილეთ.

მეგობრული შპრანინის სამუშაო

გიწვევთ — მოხარული ღვთაებაზე — ვარეწილებაზე

მოხარული ღვთაებები უკრაინული სა-
მხარეთლოს ერთობა ეწვალაჲ კოპულა-
რული კერძია. ცოხის მოხაზულად სპირია
პურის ფეკლი, წყალი, კვერცი და მარ-
ილი. უმკობესია მოხლოის ცვი წყლით,
რადგან ცვი წყალი ნაყლებ ორთქლდება
და ცომი არ ხმება, თანაც ღვთაულების და-
შაღებისას კარგად უწებება.

ცოხის მოხაზულად სპირია: 3 კეჲ
ფეკლი, და 2 კვერცი.
საშუალო სიმკვრივის ცომი გააბრტყე-
ლეთ. როცა მიიღებთ 1-1,5 სმ სისქის ფე-
ხას, დაჭერით ოთხჯუთხად და მრგვალ ნაჭერ-
ბად, თითოეული ნაჭრის ცენტრში მოთავს-
ეთ ერთი ჩაის კოფი ფარში, მოკვეთ და
კიდებთ მოწვეთ.

თუ ღვეწვებს („ვარეწიებს“) მოსტე-
ულს ფარშით აკეთებთ, მაშინ ცომს მტრ-
კვერცი ესპირიება.

უკვე გამოხდებული ღვეწვები ხალვა-
თად ჩააწვეთ მარილიან მდურარე წყლში,
ისე რომ თავისდასად მოძრაობდნენ; 3-4
წუთის ხარშვის შემდეგ ღვეწვები საბო-
ლოოდ მზად გახლავთ.

სორციანი მოხარული ღვთაება

ზორცი დაჭერით მომცრო ნაჭრება, და-
ახებით ცტა წყალი (1 კგ ზორცი 1 კეჲ
წყალი და შუშეთ, ვიდრე მზად არ იქნება
შემდეგ ზორცი შეაგრეთ და, დაქრო-
ნახთან ერთად, გაატარეთ ზორცსაკეჲ მან-
ქანაში, უყუთით მარილი და პილილი. შემ
დგე კვლავ ერთხელ გაატარეთ ზორცსაკეჲ
მანქანაში: ფარში მზად გახლავთ!

ზორცის ფარშისთვის კი სპირია — 1 კგ
ზორცი, 2 თავი ხახვი, პილილი და მარილი
გემოვნებით

ღვთაება ღვთაობით და სკოპით

ლაბიო გადაჩრით და რამდენიმე საათს
დააღებთ. შემდეგ მოხარული და გაატარეთ
ზორცსაკეჲ მანქანაში. მიღებულ პურებს
შოუმატეთ წვრილად დაჭრილი და მოშუ-
შული ხახვი, წვრილად დაჭრილი ფარ-
შული სოკო, მარილი და უკვლავ ერთ-
მანეთში კარგად აუჩეთ.

სპირია — 1,5 კეჲ ლობიო, 2 სუფრის
კოფი ცხიმი, 100 გრამი ახალი ან 7-10 ცა-
ლი გამხარი სოკო, მარილი და პილილი
გემოვნებით.

ქლივიანი ღვთაება

ქლივი გარცხეთ, დაურჩეთ, დაჭერით
წვრილად, მოყარეთ შპრის ფხვნილი და
20-30 წუთს გააჩრეთ; ამის შემდეგ ჩაღეთ
საქრში და წვენი გამოვლეთ, როცა
ღვეწვები გამოხდება, ამ წვენს ზემო-
დან მოახსათ.

სპირია — 700 გრ. ქლივი, 1,5 კეჲ
შპრის ფხვნილი.

ვაშლიანი ღვთაება

ცოხს ზღით ჩვეულებრივ, ზემით აღ-
წვლილ წყით, ოღონდ კვერცი ორჯერ
მეტად სპირია. ამხსათ, ცომი ძლიან თხელ
ფეხად უნდა გააბრტყელოთ.

წვეთი ვაშლი გაუცქვეთი, დაჭერით
წვრილად და მოყარეთ შპრის ფხვნილი.
გამოხდულ ღვეწვებს ზემოდან შა-
ქარს აუჩანს, მაგრამ თუ გეჲთ, ცოხია,
თაფლი მოახსათ.

ალუბლიანი ღვთაება

ცოხს ძლიან თხელად ნუ გააბრტყელებთ;
გაღარეული ალუბლი დაურჩეთ, მოყა-
რით შპრის ფხვნილი და გაჩრეთ 25-30
წუთს. შემდეგ ჩაყარეთ თუშფაღანში, რა-
ცა წვენი გამოიწეროს, რომელსაც შემდეგ
გამოხდულ ღვეწვებს ზემოდან მოახ-
სათ. შეგვლით ახვევ მოახსათ გადნარი
კარკი და მოყარეთ შპრის ფხვნილი.

მიხარული რეზარია — „გოგონა
გაგრობი“

გოგონა რეზარია (1841-1919) იმ ახალ-
გარდა მხატვართა ჯგუფის ერთ-ერთი მოა-
ვარ წარმომადგენლად ითვლება, რომელსაც
1870-იან წლებში საზოგადოების რწმუნე
იმპრესიონისტების ხაზილი და მხატვრო-
ბის ახალი პრაგმათი წარხდდა.

იმპრესიონისტები მკაცრად და თანმიმდევ-
რებით აფიქსირებდნენ თავიანთ მხედვე-
ლობით შთაბეჭდილებებს და მთლიანად
უტრუნობდნენ ობიექტურ აღქმას, რაც რე-
ზარისათვის 1880 წლის დასაწყისისათვის
უკვე მოხაწენი აღმოჩნდა და მხატვრის
შემოქმედებაში დაიწყო ახალი მიტება.

„ჩემი აზრით, სურათი უკველთვის სახი-
ამოვლო, სახასიათლო და დამაზი უნდა
იყოს, — ამბობდა რეზარია, — დიხს სა-
მაში ცხოვრებაში ისეც საკმაოდ ბევრი ხა-
განია მოხაწენი, რომ კიდევ არ გაზარ-
დით მათი რიცხვი.“

რეზარის თითქმის ყველა სურათში
იგრძნობა ახალბეულობა და პოეტური გან-
საკრებლობა. სინარულითა და სილამაზით
სუნიქვს „გოგონა მარათი“, სწორედ იმ
სიკიცხლის სინარულით, რომელიც ძა-
ლუდა შეეგრძნო და გადმოეცა თავის შე-
მოქმედებაში ხელოვანს.

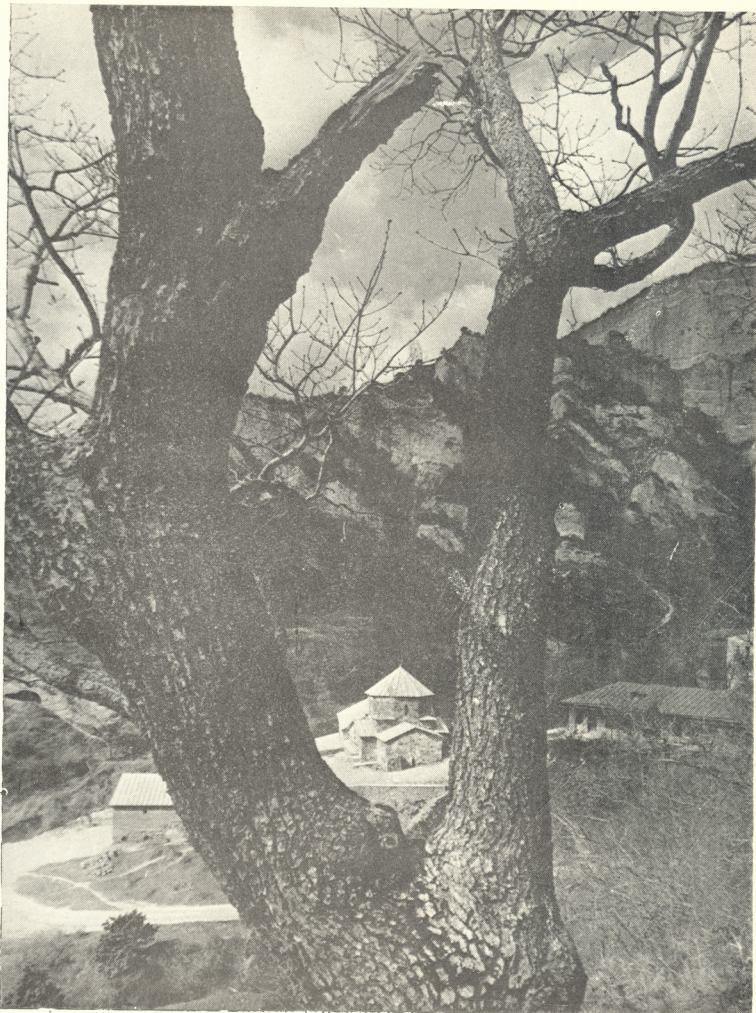
ბარბანის პირველ გემრღვე — მირაზ ბერძენიშვილი — ბაბარჯუაზის მემორიალი ქუთაისში (ფრაზმინი);
მითოზა — ო. რანსარი — „გოგონა ბარათში“.

რედაქტორი მარია ბარათშვილი	სარედაქციო კოლეგია: ბ. ბანძუაძე, ნ. ბაზინიშვილი, ნ. ბარბანიძე, ლ. პაპაშვილი, ზ. კახაბაძე, ნ. კილაშვილი, თ. ლაშაბაზიშვილი, ქ. ლომოთინი, პ. შლენდო, მ. ტაბაშვილი (მხატვ. რედაქტორი), ნ. შალვაშვილი, თ. შურიანი, ნ. ბაბანიშვილი, ნ. ჯაბახიშვილი, ქ. ჯაფარიძე (პ. მგ. მღვანე).	საკ. ქვ. ცენტრალური კომიტეტი გამომცემლობა
	ტერედაქტორი ნ. ბუთია	

საქართველოს კ. ც. — გიგამიკელობის სტამბა, თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
ტიოგრაფიი იზდატელსა ვა ЦК КП Грузии, თბილისი, ულ. ლენინი, 14

რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. № 14, ტელეფონის №№
მხატვრული რედაქტორი — 93-98-57 სარტო განყოფილების №№
ბეჲედ 10.05.82 წ. ქალაქის ზომა 60X1/3 ფიციური სბეჲედი
ტრაჲე 126.100.

რედაქტორის — 99-98-71, პასუხისმგებელი მდივნის — 99-71-68.
93-98-54. გდეჲეცა ასაწყოზაჲ 5.04.82 წ. ხელომწერილია დასა-
ფურცელი 3. სადრეჲეცე-საგამომცემლო თაზია 5.8.
შეჲეც 930 უჲ 06246

სომხლავი

თუმო ნათიშვილის ფოტო

6 10/94.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԳԵՂԱԿԱՆ
ՊԱՆԹՈՆ

0660360 78178

Գր. 80 ՅԵ